

1

Kehittymiseni perheohjaajana

Susanna Kaipainen

2024 Laurea

1

A horizontal bar at the bottom of the page, divided into three colored segments: pink, blue, and teal.

Laurea-ammattikorkeakoulu

Kehittymiseni perheohjaajana

Susanna Kaipainen
Sosionomi AMK
Opinnäytetyö
Maaliskuu 2024

Susanna Kaipainen

Kehittymiseni perheohjaajana

Vuosi 2024

Sivumäärä 64

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on ollut seurata kehitystäni uutena perheohjaajana sosiaalihuoltolain alaisessa perhetyössä kymmenen viikon ajan sekä samalla tuottaa työelämälähtöistä tietoa perheohjaajan työnkuvasta ja työpäivien sisällöstä sekä ajankäytöstä.

Opinnäytetyö on toteutettu päiväkirjamuotoisena. Päiväkirjaosuudessa kuvataan 10 viikon ajan päivittäisiä perheohjaajan työtehtäviä. Viikon alussa on kirjattu ylös viikkotavoitteet sekä viikon teema, sekä eritelty teemaan ja tavoitteisiin liittyviä kirjallisuuslähteitä, joiden pohjalta omaa työtä reflektoidaan. Jokaisen päivän tapahtumat on kuvattu päivämäärän ja viikonpäivän alle. Jokaisen viikon lopussa on viikkoanalyysi, jossa pohditaan edellisen työviikon onnistumisia ja asioita, joita olisi voitu tehdä toisin. Myös viikkoanalyysissä nojataan vahvasti kirjallisuuslähteisiin. Viikot rakentuvat seuraavien teemojen ja tavoitteiden ympärille; oman työn kriittinen ja jatkuva reflektointi, parempi menetelmäosaamisen hallinta, omien vuorovaikutustaitojen kriittinen tarkastelu, palveluohjaus, itsensä jatkuva kehittäminen sekä mentalisaatiokyky vuorovaikutussuhteissa.

Työn toimeksiantajalle syntyi päiväkirjamuotoisen opinnäytetyön ansiosta kattavampi kuva perheohjaajan työpäivien sisällöstä sekä ajankäytöstä.

Asiasanat: perheohjaus, vuorovaikutus, menetelmäosaaminen, ajanhallinta, voimavarakeskeisyys

Laurea University of Applied Sciences
Degree Program in Social Services
Bachelor of Social Service

Abstract

Susanna Kaipainen

My Development as a family counselor

Year

2024

Pages

64

The aim of this thesis has been to follow my development as a new family counsellor for ten weeks and at the same time to produce work-based information about the job description of a family counsellor and the content and time management of my working days.

The thesis has been carried out in the form of a diary. The diary part describes the daily family counsellor's work tasks for 10 weeks. At the beginning of the week, the weekly goals and the theme of the week are written down, and the literature related to the theme and goals are specified and used as a basis for reflecting on one's own work. Each day's events are described under the date and day of the week. At the end of each week, there is a weekly analysis, reflecting on the success of the previous week and what could have been done differently. The weekly analyses also draw heavily on literature sources. The weeks are structured around the following themes and goals; critical and continuous reflection on one's own work, better methodological skills, critical examination of one's own interaction skills, service coordination, continuous self-development and mentalization in interaction.

Thanks to the diary-style thesis, the client got a more comprehensive picture of the content of the family counselor's working days and use of time.

Keywords: family guidance, interaction, methodological skills, time management, empowerment

Sisällys

1	Johdanto	8
2	Nykytilanne	10
2.1	Nykyinen työ ja osaaminen	10
2.2	Opinnäytetyön tavoitteet.....	18
3	Päiväkirjaraportointi	19
3.1	Viikko 1: Voimavarakeskeisyys asiakastapaamisissa.....	20
3.2	Viikko 2: Omien vuorovaikutustaitojen kriittinen tarkastelu	25
3.3	Viikko 3: Oman ohjaajuuteni vahvistuminen.....	30
3.4	Viikko 4: Vuorovaikutuksellisen mentalisaatiokyvyn vahvistuminen	34
3.5	Viikko 5: Oman työn organisointi	40
3.6	Viikko 6: Voimavarakeskeinen ajattelu	44
3.7	Viikko 7: Palvelujärjestelmän tuntemus.....	48
3.8	Viikko 8: Ajankäytön hallinta	52
3.9	Viikko 9: Työn organisointi	55
3.10	Viikko 10: Reflektointi	59
4	Yhteenveto	62
5	Lähteet.....	65

1 Johdanto

Olen aloittanut työn sosiaalihuoltolain alaisessa perhetyössä Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella syksyllä 2023, ja samalla sain idean, että teen opinnäytetyöni päiväkirjamuotoisena opinnäytetyönä, PONT:ina. Päiväkirjamuotoisen opinnäytetyön tarkoituksena on kirjata päivittäistä työtäni perheohjaajana 10 viikon (50 työpäivän) ajan, samalla reflektoiden oppimaani. Samalla teen tavoitteita työpäiville ja -viikoille, ja jokaisen viikon lopussa kirjoitan viikosta yhteenvedon. Tulen pitämään päiväkirjaa työstäni 16.10.2023-22.12.2023.

Päiväkirjamuotoinen opinnäytetyö toteutetaan autoetnografisena tutkimuksena. Autoetnografiassa tutkijan omat kokemukset kirjoitettuna muistiin luovat tutkimuksen keskeisen aineiston. (Lapadat 2017, 590; Pink 2009, 122, 124; Uotinen 2014, 221.)

Autoetnografi laittaa tutkimuksessaan muiden elämän sijaan tarkasteluun oman elämänsä. Tämän vuoksi autoetnografi ei tarvitse tutkimustyössään samanlaista varovaisuutta, kun tutkimuksissa muista ihmisistä, ja autoetnografinen työ voi olla myös esimerkiksi itseironinen. Yllä mainittujen seikkojen perusteella myös tutkimuseettiset kysymykset poikkeavat muista tutkimuksista hieman autoetnografian kohdalla. (Uotinen 2008, 11-13; Uotinen 2014, 225; Valtonen & Haanpää 2018, 131.)

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue käsittää Hyvinkään, Nurmijärven, Järvenpään, Tuusulan, Mäntsälän ja Pornaisten alueet. Asukkaita hyvinvointialueen alueella asuu noin 200 000, ja Keski-Uudenmaan hyvinvointialan sosiaali- ja terveystalveissa sekä pelastustoimessa työskentelee noin 4000 henkilöä. (Keusote.)

Omassa kuntatyöryhmässäni työskentelee lisäksi 5 perheohjaajaa, sekä yksi perheohjaaja, joka jakaa aikaansa kahden kunnan välillä. Kokonaisuutena sosiaalihuoltolain mukaisen perheohjauksen ja ammatillisen tukihenkilötyön yksikköön kuuluu syksyllä 2023 24 perheohjaajaa sekä 3 ammatillista tukihenkilöä. Teemme perhetyötä pääsääntöisin parityöskentelynä. Perheohjauksen keskeinen sisältö sekä tavoitteet määritellään yhdessä perheen ja perhesosiaalityön kanssa.

Sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) määritellään lain tarkoitusta seuraavasti;

”Tämän lain tarkoituksena on;

- 1). Edistää ja ylläpitää hyvinvointia sekä sosiaalista turvallisuutta;
- 2.) Vähentää eriarvoisuutta ja edistää osallisuutta;

- 3.) Turvata yhdenmukaisin perustein tarpeenmukaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut sekä muut hyvinvointia edistävät toimenpiteet;
- 4.) Edistää asiakaskeskeisyyttä sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa;
- 5.) Parantaa yhteistyötä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon ja kunnan eri toimialojen sekä muiden toimijoiden välillä 1-4 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi.” (Finlex 1301/2014.)

Keskeisiä teemoja, joiden kanssa perheohjaajat sosiaalihuoltolain alaisessa perhetyössä työskentelevät, ovat varhainen vuorovaikutus, vanhemmuus, perheen sisäiset vuorovaikutussuhteet, pulmat parisuhteessa, lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen sekä mielenterveys ja päihteet vanhemmuuden haasteina. (Keusote 2022.)

Sosiaalihuoltolain alainen perheohjaus pyrkii tukemaan asiakasta riittävän varhain, sekä arvioimaan tuen tarvetta, ja tarvittaessa asiakas ohjataan edelleen muiden palveluiden piiriin. Perheohjaaja mallintaa työssään toiminnallisten ja kuntouttavien menetelmien kautta asetettujen tavoitteiden mukaisia toimintatapoja. Työskentelyn aikana arvioinnin alla on jatkuvasti lapsen tuen tarve. Työskentelyä ohjaa vahvasti lapsen etu ja lapsen kuulluksi ja ymmärretyksi tuleminen. Työskentely pyritään pääsääntöisesti järjestämään perheen kotona erilaisissa kokoonpanoissa. Perheohjaajan työnkuvaan kuuluu myös verkostoyhteistyö asiakasperheen eri verkostoissa. Asiakastyö perheiden kanssa on aina suunnitelmallista sekä tavoitteellista. Määrämuotoinen ja ajantasainen dokumentointi työstä on tärkeää. Perheohjaus edellyttää vahvaa tuntemusta lapsen ja nuoren kasvusta ja kehityksestä sekä erilaisten työmenetelmien hallintaa. Perheohjaajan tulee olla laajasti perillä yhteiskunnallisista ja ajankohtaisista teemoista, jotka voivat koskettaa asiakasperheitä, sekä monimuotoisuuden ymmärtämistä, joka kumpuaa erilaisista sosioekonomisista lähtökohdista tai kulttuureista. Työssä vaaditaan myös omaa arviota ja harkintakykyä sekä reflektointia; onko tarjoamamme apu riittävää ja oikea-aikaista, voisiko asiakasperhe hyötyä jostain muusta palvelusta enemmän kuin perhetyöstä, vaarantuuko lapsen kasvu ja kehitys jollain tapaa? (Keusote 2022.)

Opinnäytetyössäni olen panostanut niin eettisyyteen kuin luotettavuuteenkin. Päiväkirjamuotoinen opinnäytetyöni on kirjoitettu eettisesti kestäväksi niin, että opinnäytetyöstäni ei pysty identifioimaan ketään. Minkäänlaista kuvausta perhetyön asiakasperheistä ei ole sen kummempin, kun että puhun vanhemmista tai lapsista. Perheen lapsia ei ole myöskään identifioitu esimerkiksi sukupuolen tai iän mukaan. En kuvaa yksityiskohtaisesti muutenkaan perheiden kanssa käymiä keskusteluja tai perheiden

elämäntilanteita, vaan keskityn päiväkirjassa enemmän omaan kehittymiseeni ja omiin reaktioihini ja niiden reflektointiin.

Olen pyrkinyt häivyttämään tunnistettavia tietoja myös esimerkiksi niin, että päiväkirjassa ei ole mainintaa siitä, millä alueella Keski-Uudenmaan hyvinvointialuetta työtäni teen. En puhu päiväkirjassa myöskään omista kollegoistani tunnistettavasti, vaan puhun aina joko työparista tai kollegasta, vaikka meitä tiimissä useampi jäsen onkin.

Luotettavuuden takaamiseksi olen käyttänyt tässä opinnäytetyössä vain joko luotettavaksi todettua ammattikirjallisuutta tai luotettavia internet- sivustoja. Koska opinnäytetyöni on autoetnografinen, sisältää se paljon omaa reflektiotani tilanteista, eikä niiltä osin aina nojaa tutkittuun tietoon. Ennen päiväkirjamuotoisen opinnäytetyöni julkaisua oma lähiesihenkilöni tulee vielä lukemaan opinnäytetyöni läpi, ja antaa tarvittaessa muutos- tai kehittämisehdotuksia.

2 Nykytilanne

2.1 Nykyinen työ ja osaaminen

Työnkuvaani perheohjaajana kuuluu asiakastapaamiset sekä niiden suunnittelu siltä pohjalta, mitä asiakassuunnitelmiin tai palvelutarpeen arviointiin on tavoitteeksi kirjattu.

Asiakaskäynnit suunnitellaan aina työparin kanssa etukäteen menetelmäosaamista hyödyntäen, mutta asiakkaalle ei kuitenkaan mennä ”menetelmä edellä”, vaan aika usein tapaamisella käsitellään paljon sellaisia asioita, mitä ei etukäteen ole suunniteltu.

Määrämuotoinen dokumentointi on tärkeä osa työtä, ja kirjaukset asiakaskäynneistä pyritään kirjaamaan asiakastietojärjestelmään mahdollisimman nopeasti. Määrämuotoinen kirjaus tarkoittaa sitä, että asiakirjojen nimet ja tietosisällöt ovat yhtenäistettyjä, ja asiakirjat ja niiden väliotsikot ovat koko organisaation alueella samanlaisia (Talentia, 2016).

Kun perhetyö alkaa, osallistuvat perheohjaajat perhesosiaalipalveluiden sosiaalityöntekijän kanssa aloituspalaveriin asiakasperheen kanssa. Perhetyön aloituspalaverissa sovitaan tavoitteet työskentelylle, jossa perheelle painotetaan myös työn määräaikaaisuutta sekä sen sitovuutta. Perheen on ymmärrettävä, että he sitoutuvat työhön ja viikoittaisiin tapaamisiin perheohjaajien kanssa, sekä myös se, että perhetyön tarkoitus ei ole kannatella perhettä vuosikausia, vaan perhetyön tarkoitus on löytää vanhempien voimavarat ja auttaa heitä sekä koko perhettä muutoksessa parempaan ja toimivampaan arkeen. Perheohjaajat eivät myöskään tule perheeseen ”parantamaan” hankalasti käyttäytyviä lapsia, vaan suurin vastuu perheen muutoksessa on vanhemmilla itsellään, jossa perheohjaajat heitä tukevat.

Perhetyössä työntekijän ja asiakkaan välisiä suhteita määrittelee laki sosiaalihuollon asiakkaan asemista ja oikeuksista (812/200), laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) sekä myös eettiset ohjeet sosiaali- ja terveysalalla. Näiden lakien ja ohjeistuksien tarkoituksena on taata asiakkaalle hyvä, turvallinen sekä yksilölliset tarpeet huomioon ottava palvelu. Perhetyössä korostuu kolme keskeistä periaatetta, jotka ovat lapsilähtöisyys, perhelähtöisyys ja asiakaslähtöisyys. Lapsilähtöisyydellä tarkoitetaan sitä, että perhetyö on toimintaa, joka tukee erityisesti lapsen tarpeita. Kun puhutaan perhekeskeisyydestä perhetyössä, kiinnitetään huomiota siihen, että kun perheen jäsenistä yksi on sosiaalipalvelun asiakkaana, huomioidaan myös muut perheenjäsenet ja heidän mahdollinen tuen tarpeensa. Asiakaslähtöisyyttä pidetään sosiaali- ja terveyspalveluiden ohjaavana periaatteena. Perhetyössä asiakaslähtöisyys näkyy periaatteena, jossa kaikki perheen yksilöt nähdään itsenäisinä ja aktiivisinä toimijoina. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen, 2012, 17.)

Väliarvio perheen tilanteesta tehdään 3kk välein. Väliarvioihinkin osallistuvat sekä perheohjaajat että sosiaalityöntekijät perheen kanssa. Perhetyön loppuessa perheohjaajat kirjoittavat yhteenvedon työskentelystä perheen kanssa. Perheohjaajat osallistuvat asiakasperheen asioihin myös esimerkiksi koulupalaverien, systeemisen työotteen syty-tiimien ja sairaalalaverien kautta. Perheohjaus on menossa tämän syksyn aikana myös Chat-palveluun, jossa ihmiset voivat kysellä matalalla kynnyksellä perheeseen ja lasten kasvatukseen liittyvistä pulmista. Jatkossa tulemme siis välillä myös päivystämään Chatissa. Tiimipalaveri meillä on kerran viikossa, ja työnohjausta kuukausittain.

Asiakastapaamisten ohella tänä syksynä olen myös mukana Lions Clubin kanssa yhteistyössä joulupuukeräyksessä, monialaisissa tiimeissä sekä monessa muussa. Suomen Lions- liitto ry on osa isompaa, Lions Club International- järjestöä, joka on kansainvälinen, uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton hyväntekeväisyysjärjestö, ja sen toiminta perustuu palkattomaan vapaaehtoistyöhön (Suomen Lions- liitto ry).

Työtehtävät ja osaaminen

Tunnetaidot ja niiden hallinta ovat työssä suuressa roolissa. Asiakastapaamisissa koetut tunteet saattavat hyvin näkyä omassa kehossani ilmeissä, eleissä, käyttäytymisessä ja asennossa. Ihmisen ilme on usein ikkuna sille, miltä hänestä sisimmässään tuntuu, mitä tunteita hän kokee. Myös ihmisten välisillä temperamenttieroilla on vaikutusta siihen, miten koemme kielteisiä tai myönteisiä tunteita ja miten niihin reagoimme. Tunteiden säätely auttaa siinä, että ei ilmaise tunteitaan muille vahingollisella tavalla. (Seppänen, 2021, 16,18,37.)

Kalenteria suunnitellessani tulee minun osata arvioida matkoihin kuluva aika ja se, että jätän riittävästi aikaa asiakastapaamisten välille. Ajankäytön hallinta perhetyössä on omissa

käsissäni. Teemme liukuvaa työaika kello 7-19 arkipäivisin, ja suunnittelen itse omat työpäiväni. Minun täytyy osata maadoittaa ja rauhoittaa asiakastapaamisten välissä niin, etten vie omalla olemuksellani edellisen perheen murheita seuraavalle. Tarvitsen kalenterissani aikaa niin asiakastapaamisten suunnitteluun kuin tapaamisten purkuun työkaverieni kanssa. Minun täytyy myös osata ottaa tiimiläisten kalenterit huomioon, sillä perheohjausta teemme suurimmaksi osaksi parityönä. Perhetyössä tarvitsen hyvää osaamista sosiaalihuoltolain sekä lastensuojelulain tuntemisesta, sekä kattavaa tietoa palvelujärjestelmästä. Työssä on hyvin tärkeää olla suunnitelmallinen, organisointikykyinen, luova sekä omata hyvät vuorovaikutus- kohtaamis- ja yhteistyötaidot. Oman työn reflektointi on tärkeää. Dialogiset taidot korostuvat asiakasperheiden kohtaamisissa.

Dialogisuus on tärkeä teema, jota perheohjaajat käyttävät päivittäisessä työssään. Dialoginen asiakastyö on vastavuoroista ja toista kunnioittavaa. Dialogisessa suhteessa kaksi persoonaa kohtaa toisensa kokonaisvaltaisesti. Sen ominaispiirteitä ovat välittömyys sekä vastavuoroisuus sekä utelias ja avoin suhtautuminen muihin siihen osallistuvien näkökulmiin ja ajatuksiin. Kun kommunikoidaan dialogisesti, on peruskysymyksenä se, tuleeko ihminen kuulluksi. Kuuntelukin on taito, joka edellyttää kuuntelijalta uteliasta ja hyväksyvää asennetta puhujaa kohtaan. Kuuntelevan työntekijän tulee ennen kaikkea kuunnella niitä asioita, mitä asiakas kertoo, eikä sitä, mitä itse haluaa tietää. Kuuntelijan pitää myös välttää sitä, että hän tulkitsee toisen sanomisia, vaan kuulee sen, mitä asiakas todella sanoo, eikä tee tulkintoja toisen sanomisista. (Helminen, 2016, 32.)

Perhetyössä tapaamispaikkana on usein perheen koti. Voimme sopia käyntejä myös toimistollemme tai terveyskeskuksen neuvotteluhuoneisiin, mutta useimmiten ensisijainen ja yleisin tapaamispaikka on kuitenkin asiakkaan koti.

Kotikäynneillä roolit voivat usein sekoittua. Virallisilla tapaamispaikoilla, kuten neuvotteluhuoneissa, roolit ovat usein selkeämmät, ja on työntekijänä helpompi asettua omaan rooliinsa. Kotikäynnillä kahvipöydän ääressä tapahtuva jutustelu voi olla joko järkevää ja vastuullista työskentelyä tai kaikkia osapuolia hämmentävää kahvittelua. On työntekijän vastuulla luoda tapaamiselle raamit sekä asiat, joiden vuoksi tapaaminen on järjestetty. Myös asioiden puheeksi ottaminen voi olla kotona joskus haastavaa. Televisio voi pauhata taustalla kovaa ja naapurin lapset ovat perheen lasten kanssa leikkimässä. Tällöinkin on työntekijän vastuulla huolehtia työn mahdollistavista olosuhteista, ja ottaa asia puheeksi perheen kanssa esimerkiksi sanomalla, että taustamelu häiritsee omaa keskittymistä. Työntekijän omat taustat, kokemukset, koulutus sekä kulttuurinen konteksti vaikuttavat paljon siihen, mitä ja mihin asioihin perheen kodissa hänen huomionsa kiinnittyy. Erilaisuus koetaan usein omituisena ja outona, samanlaisuus ja tuttuus taas miellyttävänä. Työntekijän on oltava tietoinen omista lähtökohdistaan ja niiden vaikutuksista, jotta pystyy näkemään niiden läpi. Työparityöskentely kotikäynneillä mahdollistaa niin monipuolisten havaintojen tekemisen kuin

omien ajatusten peilaamisen ja kokemusten jakamisen asiakaskäynnistä (Vilén, Seppänen, Tapio & Toivanen, 2010,81.)

Konkreettisesti työhöni kuuluu asiakastapaamiset, määrämuotoinen dokumentointi, tapaamisen suunnittelut sekä niiden purut, yhteistyö omatyöntekijöiden ja muiden sidosryhmien kanssa, aikatauluttaminen sekä tiimipalaverit. Monet kollegani pitävät myös erilaisia ryhmiä, kuten Ihmeelliset Vuodet- ryhmää tai vertaistuellisia ryhmiä.

Oman osaamisen arviointi

Mainitsin työsuhteeni alussa yhdelle kollegalleni, miten hän on paljon kokeneempi kuin minä, ja saattaa ymmärtää perheiden asioista paremmin kuin minä, vasta-aloittanut, tiedän. Hän vastasi minulle ihanasti, että tässä työssä ei voi ikinä olla valmis, tai ajatella, että tietää kaiken. Silloin on pahasti hakoteillä. Perhetyön ytimessä ollaan, kun asiakkaan luokse mennään avoimena, yhdessä ihmetellen tilannetta. Vaikka perheohjaajalla olisi kaksi samanlaisessa tilanteessa olevaa perhettä, syyt ja seuraussuhteet tilanteeseen joutumisesta, perheen käytettävissä olevista voimavaroista ja tilanteen ratkeamisesta parempaan suuntaan voivat olla ja yleensä ovatkin, täysin erilaiset. Ei voi siis mennä perheeseen, jossa nuori on lopettanut koulunkäynnin, ja sanoa, että minä tiedän, miten nuori saadaan palaamaan kouluun, tehkää näin!

Omasta mielestäni olen tällä hetkellä aloitteleva toimija suhteessa kollegoihini menetelmäosaamisessa ja palvelujärjestelmän tuntemisessa. Tunnen ja osaan käyttää työssäni paljon menetelmiä, mutta syvempi menetelmätuntemus ja varmuus oikea-aikaiseen menetelmien käyttöön on vielä työstämisen alla. Opin joka päivä lisää nykyisestä palvelujärjestelmästä, mutta tarvitsen kollegoitteni tukea esimerkiksi siinä, mitä muita tukimuotoja asiakasperheelle voisi vielä suositella.

Asiakasperheissä tehtävästä työstä minun on vaikea arvioida, millä tasolla omassa osaamisessani olen, yllä mainitun perustelun takia. Työssä ei voi koskaan olla kunnolla valmis, ja jokainen perhetyöntekijä tekee työtään vahvasti omalla persoonallaan. Minulla on hyvä ihmistuntemus, osaan työskennellä dialogisesti ja ihmisläheisesti sekä minulla on työni taustalle vankka teoreettinen pohja, josta ammentaa. Pitkäaikainen perhetyön kokemus minulta kuitenkin puuttuu, ja sen myötä tuleva tietynlainen varmuus työni vaikuttavuudesta ja oikea-aikaisuudesta. Sijoittaisin itseni oman osaamisen arvioinnissa tässä kohtaa aloittelevan ja taitavan välimaastoon.

Kehittyminen

Olen tällä hetkellä aloitteleva perheohjaaja. Minulla on paljon teoreettista tietoa, jota osaan soveltaa käytäntöön esimerkiksi lapsen ja nuoren kasvusta ja kehityksestä. Osaan ammentaa myös omista elämäkokemuksistani ja soveltaa sitä perhetyössä. Tiettyä epävarmuutta minulle tuottaa kuitenkin oma kokemattomuuteni. Kokemattomuuteni näkyy käytännössä esimerkiksi niin, että olen hyvin harkitsevainen sanoissani asiakasperheiden luona, ja pohdin jatkuvasti, kuinka paljon esimerkiksi voin antaa oman persoonani näkyä työssä, kuinka paljon ja missä kohtaa voin jakaa asioita itsestäni tai perheestäni asiakasperheelle (esim. ”minunkin lapsellani oli tuollainen vaihe tuon ikäisenä, ja selvisimme siitä näin”). Toisaaltahan oman inhimillisyyden näyttäminen ja omien kokemusten käyttäminen tuo perheohjaajaa lähemmäksi asiakasperhettä, ja tekee perheohjaajasta lähestyttävämmän ihmisen. Minulta uupuu vielä myös taito sujuvasta palveluneuvonnasta.

Opin joka päivä lisää organisaatiosta ja sidosryhmistämme, ja toivonkin kehittyväni niin, että osaisin luontevasti kertoa asiakasperheille tukipalveluista, tulevista ryhmistä, kolmannen sektorin tuottamista palveluista alueellamme ja niin edelleen. Haluan panostaa työssäni jatkossa menetelmäosaamiseen ja palveluneuvontaan. Myös voimavarakeskeinen lähestymistapa on asia, mistä haluan oppia lisää, ja mitä hyödyntää työssäni.

Voimavarakeskeisellä lähestymistavalla tarkoitetaan lähestymistapaa ja vuorovaikutusta, jossa asiakas kokee tullessa nähdyksi ja kuulluksi arvostavasti. Voimavarakeskeisessä lähestymistavassa asiakas kohdataan kiinnostuneena siitä, miten hän maailmaa katsoo, miten hän itse määrittelee elämänsä ja miten hän toimii silloin, kun hänen elämänsä katsellaan ja tarkastellaan ammattilaisen kanssa. Voimavarakeskeinen lähestymistapa mahdollistaa myös työntekijän ja asiakkaan kumppanuussuhteen, jossa asiakas ja työntekijä toimivat rinnakkain, ja jossa asiakkaan elämää, ongelmia, työskentelyn tavoitteita sekä mahdollisia muutostarpeita. (Helminen, 2016, 31.)

Menetelmiä työssä käytetään hyvin paljon. Yksi menetelmä, joka näkyy paljon jokaisen perheohjaajan työssä ja toimintatavassa asiakasperheiden kanssa, on Ihmeelliset Vuodet. Ihmeelliset Vuodet- menetelmä on ongelmanratkaisuopas 2-8-vuotiaiden lasten vanhemmille, ja sen on kirjoittanut ja kehittänyt Carolyn Webster-Stratton. Ihmeelliset Vuodet- opas auttaa pienten lasten vanhempia käymään läpi ja selvittämään niitä asioita, joita he päivittäisessä elämässä kohtaavat pienten lasten kanssa, ja se antaa vanhemmille eväitä hoivaavaan, herkkään ja pätevään kasvattamiseen, joka kohentaa lasten itsetuntoa ja ruokkii myönteistä, sosiaalista käyttäytymistä lapsilla. Positiivisilla lähestymistavoilla ennaltaehkäistään lasten käytösongelmia, ennen kuin ne karkaavat käsistä. Oppaan teemoja ovat esimerkiksi vuorovaikutteisen ja vastaanottavaisen kasvatustavan edistäminen, väkivallaton kuri, jokaisen lapsen yksilöllisen temperamentin hyväksyminen, vanhemman vallan käyttäminen vastuullisesti sekä kasvatukselta nauttiminen. (Webster-Stratton, 2010, 17-19.)

Sidosryhmät

Sisäiset sidosryhmät perhetyöllä ovat hyvinvointialue (organisaatio), johon liittyy organisaation kuntarajojen ylittävä yhteistyö perhetyössä sekä esimerkiksi ryhmien organisoinnissa. Laitoin sidoskarttaan erikseen myös perhesosiaalityön. Sosiaalihuoltolain alainen perhetyö on perhesosiaalityön sosiaalityöntekijöiden työkalu, jota he käyttävät auttaakseen perhesosiaalityön asiakkuudessa olevia perheitä. Ulkoisia ovat asiakkuudessa olevat perhesosiaalityön asiakkaat, kolmas sektori, koulut, päiväkodit, iltapäiväkerhot, viranomaisyhteistyö ja lastensuojelu. Perheohjaajilla ulkoisista sidosryhmistä tärkein, ja jonka intressit ovat tärkeimpiä, ovat tietysti asiakasperheet, jonka takia työtäkin tehdään. Muut ulkoiset sidosryhmät tukevat perheohjaajien työtä, niin kuin perheohjaajat myös vastavuoroisesti tukevat heidän työtään.

Kuva 1. Sidosryhmäkartta

Vuorovaikutustaidot

Vuorovaikutustaidot ovat hyvin tärkeässä asemassa perhetyössä. Ilman hyviä vuorovaikutustaitoja tätä työtä olisi hyvin vaikea saada tehdyksi kunnolla.

Mitä vuorovaikutus sitten oikeastaan tarkoittaa? Käsitteenä se on hyvin moniulotteinen ja monimuotoinen. Vuorovaikutus voi pitää sisällään vallankäyttöä ja valtaa, hyvää yhteistyötä, tai sopimuksia, käytäntöjä ja sääntörakennelmia, joita on sosiaalisesti jaettu.

Vuorovaikutuksesta tekee mielenkiintoisen se, että jokainen vuorovaikutustilanne on hyvin erilainen, ja vuorovaikutus riippuu hyvin vahvasti vuorovaikutuksen eri osapuolista. Jotkut vuorovaikutuksen toimintamallit toimivat joissain tilanteissa, ja antavat joitain työkaluja

ihmisen kohtaamiseen, mutta kaikkiin ihmisiin samat menetelmät eivät kuitenkaan päde. Vuorovaikutuksella on myös aina oma paikkansa ja dynamiikkansa ihmisten välisiin suhteisiin liittyvissä asioissa, eikä se ikinä ole vain yksilön ominaisuuksista tai käytettyjen työmenetelmien suorasta vaikutuksesta johtuva asia. (Mönkkönen, 2007, 15.)

Tiimityöskentely on isossa roolissa, niin oman tiimi kesken kuin moniammatillisestikin. Perhetyötä tehdään parityönä, ja tiimissämme on parasta se, että aina voi luottaa kiperässä tilanteessa kollegan tukeen. Reflekoimme paljon asiakastilanteita jälkeensä, ja mietimme, mikä vuorovaikutuksessamme asiakkaan kanssa oli hyvää, ja mitä voisi vielä parantaa. Myös virheiden tekeminen on sallittua ja jopa suotavaa. Tiimimme kokoontuu myös pari kertaa kuukaudessa case-keskusteluun, jossa yhdessä pohdimme tiettyä perhettä, ja miten perhettä voisi parhaiten auttaa. Olemme jatkuvassa vuorovaikutuksessa tiimini kanssa työpäivien ajan, ja on eriarvoisen tärkeää, että jokainen tiimimme kuusihenkisestä jäsenistöstä voi luottaa toiseen. Jos on sovittu, että jotain tehdään, se tehdään. Asiakastapaamisissa meitä on pääsääntöisesti aina kaksi, joten voimme jakaa vuorovaikutuksen vastuun. Työ on välillä henkisesti raskasta, ja pyrimme ehkäisemään tiimin sisäisiä konfliktitilanteita keskustelemalla heti, jos joku on huonosti, sillä tiimin sisäiset konfliktit vaikuttavat usein suoraa asiakastyöhön ja omaan työssä jaksamiseen. Itse nautin työskennellä tiimissä, jossa on jatkuvaa avointa keskustelua ja hyvä tiimihenki. Tiedän, että minulla on tiimiläisten tuki taustalla, ja pystyn turvautumaan heistä kehen vaan tarvitessani apua. Asiakasperheet saattavat olla välillä turhautuneita siihen, että perhetyön aloittamista on joutunut odottamaan, ja omat asiat on joutunut kertomaan samaan kertaan niin monelle henkilölle, ennen kuin apua konkreettisesti arkeen saa.

Ennen perhetyön aloitusta perheet ovat ottaneet yhteyttä joko lapsiperheiden ja nuorten neuvontaan ja ohjaukseen tai sosiaalipäivystykseen. Yhteydenoton jälkeen ensiarvio perheen tilanteesta tehdään seitsemän arkipäivän aikana. Ensiarvio voidaan hoitaa puhelimitse, etäyhteydellä tai tapaamisella. Kontaktointikertoja voi olla useampiakin. Jos ensiarviotyöskentelyn aikana ei löydy perheelle sopivaa ratkaisua, aloitetaan kattavampi palvelutarpeen arviointi. Palvelutarpeen arvioinnissa perhettä nähdään useaan kertaan eri kokoonpanoilla, selvitetään perheen tuen tarpeet sekä järjestetään tarvittavat palvelut ja tuki. Jos lapsen tai nuoren todetaan olevan erityisen tuen tarpeessa, nimetään hänelle omantyöntekijä (Keusote, 2024.)

Palvelutarpeen arviointitiimillä on 3kk aikaa selvittää perheen tuen tarve, ja jos palvelutarpeen arviointitiimi näkee perhetyön sopivaksi ratkaisuksi perheelle, siirtyy perhe perhesosiaaliryhmän asiakkuuteen. Tällöin perhe pääsee myös perhetyön jonoon, josta uudet asiakkaat pyritään aloittamaan 3 kk sisällä. Perheen ensimmäisestä kontaktoinnista avun tarpeen saamiseksi voi siis vierähtää kuusikin kuukautta, kunnes perhetyö pääsee alkamaan.

Tällaisissa tilanteissa perhesosiaalityöntekijä jo yleensä varoittaa ennen perhetyön alkupalaveria, että perhe on turhautunut, joten osaamme valmistautua siihen. Perhetyön jo alettua perheet pääsääntöisesti ottavat meidät hyvin vastaan, onhan sosiaalihuoltolain alainen perhetyö vapaaehtoinen palvelu, ja perheiden suunnalta tuleva negatiivinen sävy on useimmiten turhautumista palvelujärjestelmän kankeuteen tai perheen yleiseen tilanteeseen, eikä negatiivisuus useimmiten heijastu suoraa meitä perhetyöntekijöitä kohtaan. Useimmiten vuorovaikutus perheiden kanssa on hyvää, vaikka ollaankin välillä vaikeiden asioiden äärellä. Itselleni eniten haasteita vuorovaikutustaidoissa tuottaa se, etten päästä asiakasperheiden vaikeita ja haastavia tilanteita ihon alle, ja että pystyisin toimimaan haastavissakin vuorovaikutustilanteissa ammattimaisesti.

Kehittäminen

Työpaikallani on käynnissä jatkuvaa kehitystä ja projekteja. Itse olen mukana päiväkirjan teon ajanjaksolla esimerkiksi joulupuukeräyksessä, ja mielenkiinnolla odotan myös kohta alkavaa Chat-palvelua. Pyrin kehittämään alussa ensisijaisesti itseäni perhetyöntekijänä, mutta pidän silmät jatkuvasti auki sille, mitä voisin työssäni kehittää. Olen etsinyt ja saanut hyviä vinkkejä materiaaleista, joita perheiden kanssa voisi hyödyntää, ja olen myös tehnyt itse paljon materiaalia Canva-palvelun avulla.

Yleisesti ottaen perhetyö on tarpeiltaan kuitenkin jatkuvaa kehittämistä vaativaa työtä. Työntekijän on oltava kartalla ilmiöistä, jotka koskettavat perheitä, lapsia ja nuoria. Muuttuvan arjen keskellä vanhemmuuden ja lapsuuden kysymykset haastavat perheohjaajia. Mahdollisen osaamisvajeen tunnistamiseksi viitekehitykselliset keskustelut ja täydennyskoulutukset ovat tärkeitä oikeiden kehityskohteiden valitsemiseksi. (Keusote 2022.)

2.2 Opinnäytetyön tavoitteet

Tavoitteenani opinnäytetyölleni on kehittyä, oppia lisää ja reflektoida jo opittua ja sisäistettyä tietoa. Uskon, että päiväkirjamallisen opinnäytetyön avulla pystyn jäsentämään informaatiota hyödyllisemmin, ja on myös mielenkiintoista loppuvuodesta nähdä, miten olen syksyn aikana kehittynyt työssäni, ja miten olen saavuttanut tavoitteeni. Syksyn aikana tavoitteitani ovat

- Oman työn kriittinen ja jatkuva reflektointi niin itseni kuin tiimikavereiden kanssa.
- Parempi menetelmäosaamisen hallinta ja uskallus käyttää uusia menetelmiä luovasti
- Omien vuorovaikutustaitojeni kriittinen tarkastelu; miten kohtaan asiakkaan, annanko tilaa dialogille, miten pysähdyn kuuntelemaan asiakasta, oman persoonan käyttö osana työminää
- Organisaation palveluiden ja asiakkaan palvelupolun parempi tuntemus
- Oman itseni jatkuva kehittäminen
- Voimavarakeskeinen lähestymistapa asiakastapaamisissa
- Oman mentalisaatiokyvyn parantaminen vuorovaikutuksessa asiakkaisiin

Toimeksiantajani odottaa saavansa työltäni konkreettista kuvaa perhetyöntekijän arjesta, sen haasteista ja onnistumisista sekä ajankäytön hallinnasta. Keusoten perhekeskuspalveluilla on myös menoillaan päiväkirjan kirjoittamisen aikana systemaattisen perehdytyksen työryhmä, johon päiväkirjasta toivotaan olevan myös apua, kun saadaan ajantasaista tietoa haasteista ja ajatuksista uudelta työntekijältä päiväkirjamuotoisen opinnäytetyön muodossa.

3 Päiväkirjaraportointi

Rakennan tulevien viikkojen tavoitteet omien kehittymistavoitteideni ympärille. Sitä mukaa, kun kalenterini tuleville viikoille täyttyy, rupean pohtimaan, mitä seuraavassa viikossa voisi

olla sellaista, mihin kiinnitän huomiota ja missä haluaisin kehittyä. Päiväkirjaraportointini alkaa 16.10 maanantaina ja kestää siitä kymmenen viikkoa eteenpäin 22.12 perjantaille asti. Kun päiväkirjaraportoinnissa puhun työparista tai kollegasta, on se aina joku meidän yhteensä kuusi henkisestä perheohjaajien tiimistä, mutta päiväkirjaan en identifioi työkavereitani sen kummemmin. Teen työparityöskentelyä jokaisen tiimini perheohjaajan kanssa.

3.1 Viikko 1: Voimavarakeskeisyys asiakastapaamisissa

Tällä viikolla tavoitteenani on voimavarakeskeinen lähestymistapa asiakasperheissä. Tulevalla viikolla minulla on paljon tapaamisia uusien asiakasperheiden kanssa. Olen nähnyt perheitä vasta aloitustapaamisissa, joten olemme vielä vieraita toisillemme. Tiedän perheistä asioita vain perhetyön hakemuksen perusteella. Menen tapaamisiin avoimin mielin, ja haluan aloittaa tutustumiseni perheiden kanssa dialogisesti, yhdessä heidän asioitaan ja tilannettaan pohtien. En anna liikaa arvoa perhetyön hakemuksessa kerrottuihin asioihin, vaan kuuntelen ja keskustelen perheen kanssa asioista. Hyvään dialogiseen kanssakäymiseen kuuluu myös työntekijän arvostava asenne perheen kotia kohtaan, jossa työskentely usein pääsääntöisesti tapahtuu. Kiinnitän huomiota tulevalla viikolla myös siihen, että osaan toimia arvostavasti asiakkaiden kotona heidän omaa yksityisaluettaan kunnioittaen.

Kun ihminen tuntee, että hän on tullut aidosti kuulluksi, ja että häntä kuunnellaan, on jo se omiaan lievittämään hätää, stressiä ja ahdistusta. Kuulluksi tulemisen jälkeen asiakkaalla on mahdollista löytää sellaisia voimavaroja itsestään, mitä ei ehkä tiennyt itsellään olevankaan. Asiakastyössä ammattilaisen tulee kuunnella asiakasta kunnioittavasti, myötätuntoisesti sekä kiinnostuneesti. Näin he voivat käydä yhdessä dialogia kuuntelevasti ja ratkaista luovasti asiakkaan elämän solmukohtia. (THL 2022 1.)

Vuorovaikutuksesta löytyy paljon hyviä teoksia. Aion tämän viikon aikana tutustua K. Mönkkösen teokseen “Vuorovaikutus asiakastyössä (2018)” sekä M. Vilénin, P. Seppäsen, N. Tapion ja R. Toivasen teokseen “Kohtaamisia lapsiperheissä (2010)”. Uskon saavani näistä kirjoista lisää teoriapohjaa itselleni hyvän vuorovaikutuksen rakentumiseen ja dialogiin sekä siitä, miten perhe kohdataan, kun tapaamispaikkana on heidän oma kotinsa.

Maanantai 16.10

Tänään minulla on vähän lyhyempi työpäivä oman menon vuoksi. Olin aikonut kiinnittää tämän päivän tapaamisella huomiota siihen, miten tutustun perheeseen paremmin ja kohtaan heidät sekä heidän elämäntilanteensa hienotunteisesti.

Turvallisen ilmapiirin luominen on yksi hyvin tärkeä taito, mitä työntekijän pitää osata. Monasti asiakkaat yrittävät peitellä stigmaa, joka syntyy hänen elämäntilanteensa tai sairautensa vuoksi, ja näin pyrkii säilyttämään kasvonsa. Työntekijälle on tärkeää osata normalisoida tilanne esimerkiksi sanomalla asiakkaalle, että hänen kokemansa on inhimillistä, ja kaikille voi joskus käydä noin. (Mönkkönen, 2018, 98.)

Aamulla oli kuitenkin tullut viesti, että iltapäivän tapaamisemme oli peruttu perheen sairastumisen vuoksi. Pidin tänään siis etäpäivän, koska toimistolle minulla ei ollut asiaa. Aamupäivästä kävin läpi sähköposteja, ja työkaverin kanssa koitin saada tänään peruuntuneelle tapaamiselle sovittua uutta aikaa ensiviikolle. Loppupäivän tein Barnahusin koulutuskokonaisuutta lapsiin kohdistuvasta väkivallasta. Barnahus on THL julkaisema verkkokoulu, joka soveltuu lapsien ja nuorten kanssa työskenteleville ammattilaisille, ja se antaa työkaluja tukea väkivaltaa kokenutta lasta sekä opettaa tunnistamaan erilaisia lapsiin kohdistuvan väkivallan ilmiöitä (THL 2023). Lopetin työpäiväni tänään vähän aiemmin, koska minulla oli oma meno iltapäivällä. Päiväni tavoitteet eivät toteutuneet tänään peruutetun käynnin vuoksi, mutta onneksi minulla on vielä runsaasti aikaa kohdata perhe uudestaan.

Tiistai 17.10

Tulin aamulla toimistolle. Aamupäivä oli rauhallinen, ja suunnittelin Canva-palvelulla uuden koira-aiheisen tarrataulun koirista tykkäävälle asiakaslapselle. Canva on hyödyllinen apu innostavien uusien materiaalien, kuten juuri vaikka tarrataulujen, suunnitteluun (Canva 2023). Olen mukana tämän vuoden Joulupuu-keräyksessä. Kävimme kollegan kanssa läpi Joulupuu-keräyksen ajankohtia ja meidän vastuutamme asiassa. Joulupuu Ry on voittoa tavoittelematon järjestö, jonka tavoitteena on kerätä joululahjoja erityisen tuen tarpeessa oleville lapsille, joilla muuten olisi rajallinen mahdollisuus joululahjoja saada. Vuonna 2022 Joulupuu ry keräsi organisaatioilta ja yksityishenkilöiltä yli 55 tuhatta lahjaa 130 paikkakunnalla vapaaehtoistensa avulla (Joulupuu, 2023). Meidän perheohjaajien vastuulla alueemme Joulupuu keräyksessä on esimerkiksi lahjatoiveiden vastaanottaminen lastensuojelun, seurakunnan ja perhesosiaalityön työntekijöiden perheiltä, jotka ovat vähävaraisia. Me kirjaamme toiveet ylös lappuihin, numeroimme ne ja annamme ne eteenpäin yhteistyökumppaneillemme Lions-clubilla, jotka hoitavat lappujen jakamisen osallistuviin toimipisteisiin. Joulukuussa tulemme hakemaan kaikki kerätyt lahjat toimipisteiltä, lajittelemme numeroidut lahjat, ja jaamme ne työntekijöille, jotka vievät ne eteenpäin perheille.

Suunnittelimme myös iltapäivällä olevaa asiakaskäyntiä, kunnes perhesosiaalityöntekijä tuli käymään luonamme, ja kertoi, että perheessä oli ollut tänään konfliktitilanne. Päätimme kuitenkin mennä käynnille, ja päätimme, että päivän teemana olisivat onnistumiset ja positiiviset asiat asiakasnuoren elämässä. Asiakaskäyntimme meni hyvin. Keskityimme

työparini kanssa siihen, missä lapsi oli onnistunut, ja mikä hänen elämässään on hyvin. Tunsin tapaamisen jälkeen, että olin antanut asiakkaan tulla kuulluksi, ja olin itse aidosti kuunnellut häntä. Pääsin tänään toteuttamaan sitä teemaa, mikä eilisessä peruuntuneessa asiakastapaamisessa jäi toteutumatta. Kohtasimme perheen työparin kanssa hienotunteisesti, millään tavalla syylästä, heitä kuunnellen.

Keskiviikko 18.10

Tänään minulla ei ollut asiakastapaamisia. Aamupäivällä tein kirjauksia koneelle ja selvittelin tietoteknisiä ongelmia työkaverin kanssa. Lounaan jälkeen meillä oli tiimi, jossa oli mukana perheterapeutti. Meillä oli hyvin mielenkiintoista keskustelua asiakascaseista. Saamme tiimiimme silloin tällöin perheterapeutin, ja jaamme hänelle erilaisia ongelmatilanteita asiakasperheissä anonyymisti. Voimme myös konsultoida asiakasperheen tilanteita häneltä, ja hän tulee myös joskus tarvittaessa asiakaskäynneille mukaan. Saimme häneltä taas uutta näkökantaa asioihin, ja usein huomaan itsekini ajattelevani, että vau, tuollainenkin näkökanta perheen tilanteeseen on. Perheterapia on psykoterapiaa, jossa perheenjäsenten välistä vuorovaikutusta tutkitaan ja hoidetaan. Perheterapiassa opitaan ymmärtämään toista perheenjäsentä sekä hänen näkökulmiaan niin, että perheen yhteiset voimavarat saadaan käyttöön. Perheterapiassa kaikkien perheenjäsenten hyvinvointia pyritään lisäämään (Suomen perhe- ja pariterapiayhdistys).

Torstai 19.10

Minulla oli tänään ensimmäinen asiakaskäynti yksin, sillä työparini oli sairastunut. Ennen tapaamista pohdin aamulla kovasti sitä, miten menen perheeseen, ja mitä siellä teen ja sanon.

Minulla on välillä aloittelevana perheohjaajana tunne, että omassa olemuksessani ei ole vielä tarpeeksi ammatillisuutta, ja on ollut ihanaa aina mennä perheisiin työparin kanssa, sillä olen tiennyt, että työparini tukee minua, ja itselläni on silloin aina varma olo. Luulen, että epävarmuuttani joskus lisää varsinkin se, jos asiakasperheen vanhemmat ovat minua reilusti vanhempia. Silloin minusta tuntuu oudolta mennä yksin asiakasperheeseen nuorempana perheohjaajana teini-ikäisten lasten keskelle. Ehkä minusta tuntuu, ettei minussa ole tarpeeksi uskottavuutta tai pelkään, etteivät vanhemmat ota minua tosissaan.

Toisaalta minun täytyy kuitenkin aina muistaa se, että olen itse alani asiantuntija, ja minulla on keinoja perheen ulkopuolisena huomata ja vaistota perheestä asioita, jotka vanhemmilta ovat saattaneet jäädä huomaamatta. Uskon, että kun oma itsevarmuuteni perheohjaajana

toimimisen rooliin kehittyä, myös uskallus lisääntyy ja varsinkin usko omaan toimimiseeni ja siihen, miten osaan kohdata asioita myös yksin.

Elämässä ja eri elämäntilanteissa voi olla monta eri roolia esimerkiksi ystävänä, puolisona, vanhempana ja lapsena. Oma rooli määrittelee sen, minkälainen käyttäytyminen missäkin tilanteessa on ympäristön mielestä sopivaa. Vaikka rooli muuttuvatkin tilanteen mukaan, on ihmisen persoonallisuus aina pysyvämpi. Omaa persoonaansa ei voi missään tilanteessa tai roolissa kokonaan ohittaa. Perhetyössä tuettavat perheet ovat saattaneet oppia antamaan elämänsä varrella ratkaisijan roolin perheen ulkopuoliselle henkilölle, ja he heittäytyvät itse avuttomiksi tuen vastaanottajiksi. Tällainen tilanne on tuhoisa perheen autonomian kannalta, sillä tällöin perheenjäsen ei ole enää subjekti omassa elämäntilanteessaan, vaan pelkästään passiivinen vastaanottaja. Jos siis työntekijä ottaa perheiden kanssa työskennellessä liian suuren aikuisen ja kannattelijan roolin, voi se vahingoittaa vanhempien kykyä ja mahdollisuutta saavuttaa itse suurempi vastuunkanto itsestään ja perheestään. (Vilén ym. 2010, 64-65.)

Asiakastapaaminen meni mielestäni yksinkin hyvin, ja oikeastaan jäin pohtimaan, miksi sitä etukäteen niin paljon jännitin. Menin asiakastapaamiselle omalla persoonallani, ja keskityin kuuntelemaan perhettä. Sain mielestäni aikaiseksi hyvää ja kuuntelevaa dialogia perheen ja itseni välille. Jäin myös pohtimaan, mitä olisi käynyt, jos olisin perheelle kertonut, että olen nyt ensimmäistä kertaa yksin asiakaskäynnillä. Miksi en näin tehnyt? Koska ajattelin, että oma ammatillisuuteni ja oma roolini perheohjaajana perheen silmissä olisi rapistunut, kun he saisivat tietää, että en ole kokenut konkari. Toisaalta jos olisin rennosti todennut ilman suurempaa numeroa asiasta, että olen ensimmäistä kertaa yksin liikkeellä, olisi se voinut tuoda minua lähemmäs perhettä hyvällä tavalla.

Perjantai 20.10

Aamupäivä kului toimistolla kirjauksia tehden. Iltapäivällä minulla oli asiakastapaaminen työparin kanssa, joka on ollut alalla jo pitkään. Nautin hänen kanssaan työskentelystä, ja sain paljon uusia ajatuksia työhön. Työparini hyödynsi ratkaisukeskeistä menetelmää taidokkaasti keskustellessaan asiakasperheen kanssa heidän tilanteestaan ja arjen haasteistaan. Ratkaisukeskeisessä menetelmässä on kyse siitä, että kiinnitetään huomiota siihen, mikä toimii. Sellaisetkin edistysaskeleet, jotka pikkuhiljaa vievät kohti tavoitetta, otetaan huomioon. Ratkaisukeskeisydessä pääasiana on syyllisyyden välttäminen ja eteenpäin pääseminen. Ratkaisukeskeisellä menetelmällä on kolme peruseriaatetta; vain se, mikä on rikki, korjataan, tehdään enemmän sitä, mikä toimii ja vähemmän sitä, mikä ei toimi. On hyvä tiedostaa, että suureltakin tuntuva ongelma voi korjaantua pienillä muutoksilla (Nyyti).

Olin tyytyväinen myös omaan vuorovaikutukseeni asiakasperheen kanssa. Työparius meillä meni työparini kanssa myös hyvin yhteen. Tunsin, että sain itsekin tilaa keskusteluun, ja

minua arvostettiin ja mielipiteitäni kuunneltiin. Kaiken kaikkiaan asiakastapaamisemme oli yhteinen, dialoginen ja vuoropuhelussa annettiin kaikille tilaa tulla nähdyksi ja kuulluksi. Tästä on hyvä aloittaa viikonloppu!

Viikko 1 Viikkoanalyysi

Tämän viikon teemana oli voimavarakeskeisyys asiakastapaamisissa. Viikkooni sisältyi paljon uusien asiakasperheiden kohtaamista. Selvisin omasta mielestäni hyvin viikosta. Kiinnitin huomiota voimavarakeskeisyyteen ja vuorovaikutukselliseen kohtaamiseen asiakasperheiden kanssa, ja se sujui mielestäni hyvin. Opin myös paljon sellaista, mitä en tule enää tekemään. Vaikkeivat ammattilaiset sitä useinkaan tarkoituksella tee, saattavat he joskus ohittaa asiakkaan pulmatilanteet asiakaskeskustelussa, ja määritellä asiakkaan tilanteen liian nopeasti (Mönkkönen, 2018, 119). Juuri näin minä yhdellä asiakaskäynnillä tein. Yhdessä tämän viikon asiakasperheessä asiakasäiti kertoi heidän tukiverkoistaan, johon minä vastasin, että teillä vaikuttaa olevan hyvä tukiverkko. Työparini heitti tämän jälkeen vastakysymyksen perheen äidille, että onko teillä hyvä tukiverkko? Perheen äiti vastasi tähän, että ei oikeastaan, sillä tukiverkko asuu kauempana, eikä heitä voi pyytää esimerkiksi yhdeksi illaksi lapsista huolehtimaan. Minä tein siis oletuksen äidin kertomasta, oletin, että heidän tukiverkkonsa on hyvä, mutta totuus oli toinen. Onneksi kokenut työparini heitti vastakysymyksen, ja asia selvisi. Opin tästä kokemuksesta sen, että en tule enää olettamaan mitään pelkän kertoman perusteella. Jotenkin tuntuu, että vaikka minulla on paljon teoreettista tietoa, ja olen sen jo ajatellutkin, että en tee oletuksia perheen tilanteesta, ei oma ammatillisuuteni ole vielä niin paljoa kehittynyt, että muistaisin joka hetkessä oman ammatillisen suhtautumiseni asiaan.

Analysoin itseäni kuitenkin todella paljon käyntien aikana, ja minulla on vahva tunne siitä, että kehityn joka käynnin jälkeen paremmaksi, enkä enää toista tekemiäni virheitä. Osaan reflektoida ja kriittisesti pohtia omaa ammatillista osaamistani mielestäni hyvin. Ammatillista osaamista voidaan kuvata neljän osaamisalueen kautta. Nämä osaamisalueet ovat käytännöllinen, teoreettinen, itseohjautuvuus sekä sosiokulttuurinen osaaminen. Osaamisalueet yhdistyvät arjen työssä integratiiviseksi ajatteluksi (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka, Saarnio, 2020). Tuntuu, että olen hyvää vauhtia menossa kohti integratiivista ajattelua työssäni, ja se tuntuu innostavalta sekä mielenkiintoiselta.

Osasin mielestäni toimia kotikäynneillä perheiden yksityisaluetta kunnioittavasti. Hyvät käytöstavat perheen kotona luovat osaltaan hyvää ja kunnioittavaa ilmapiiriä. Esimerkiksi koko perheen tervehtiminen ja hyvästeleminen on tärkeää. Vaikka lapset tai teinit eivät tervehdyksiin välttämättä vastaa, he tuntevat kuitenkin tulevansa huomioituksi työntekijän näin tehdessä. Kotikäynneillä on syytä pitää mielessä koko ajan, että koti on perheen turvapaikka, ei työntekijän työpaikka. On tärkeää muistaa kunnioittava asenne perheen kotia kohtaan, eikä esimerkiksi kurkistella huoneisiin ilman lupaa. Lasta voi esimerkiksi pyytää esittelemään omaa huonettaan ja vaikka omia lelujaan, mutta ei niin, että työntekijä menisi lapsenkaan huoneeseen ilman lapsen lupaa. Kun suunnitellaan tulevaa työskentelyä, on hyvä huomioida myös perheen kodin koko. Jos koti on pieni, ja tapaamisella olisi tarkoitus keskustella vanhempien kanssa aikuisten asioista, on syytä miettiä, voisiko tapaamisen järjestää jonnekin muualle kuin perheen kotiin, jotta saadaan keskustella ilman sitä, että lapset kuulevat. Työparityöskentely kotikäynneillä lisää henkilökohtaista turvallisuutta. Tärkeitä seikkoja työntekijän turvallisuuteen ja salassapitovelvollisuuteen ovat esimerkiksi se, että työkaverit ja esihenkilö tietävät tai saavat tarvittaessa nopeasti selville, missä ja milloin kotikäyntejä tehdään. Puhelin on oltava mukana ja käyttövalmiudessa. Toisten perheiden asiakaspapereita ei tule ottaa mukaan asiakaskäynneille, ja omat ylimääräiset henkilökohtaiset tavaratkin on syytä jättää joko toimistoon tai autolle. Työpuhelimeen vastaaminen toisten asiakasperheiden asioihin liittyen ei ole hyväksyttävää kotikäynneillä salassapitovelvollisuuden takaamiseksi (Vilén ym. 2010, 218.)

3.2 Viikko 2: Omien vuorovaikutustaitojen kriittinen tarkastelu

Tällä viikolla tavoitteenani on omien vuorovaikutustaitojeni kriittinen tarkastelu. Vuorovaikutusosaaminen on niin laaja käsite, ja suurin osa työtäni perheohjaajana, että tulen käsittelemään vuorovaikutusta ja sitä koskevia teemoja viikkoteemoissani paljonkin. Aion jatkaa K. Mönkkösen teoksen "Vuorovaikutus asiakastyössä (2018)" tarkastelua tälläkin viikolla. Lisäksi haen tietoa P. Mäkisen, E. Raatikaisen, A. Rahikaisen sekä T. Saarnion teoksesta "Ammattina Sosionomi (2020)".

Vuorovaikutusosaaminen on yksi vaativimmista ammatillisen osaamisen alueista. Vaativaksi sen tekee tilanteiden vaihtuvuus, ja se, että emme koskaan voi olla varmoja ihmisten välisissä suhteissa siitä, miten joku metodi missäkin kohtaamisessa toimii. Dialogisuudessa ja vuorovaikutuksessa kiinnostavinta onkin se, että emme koskaan voi edeltä ennustaa, milloin jotain oikeasti merkittävää tapahtuu ihmisten välillä. Ei ole olemassa myöskään minkäänlaista patenttiraikaisua siihen, jos asiakas kohdistaa työntekijään vihaa tai uhmaa, eikä esimerkiksi ensimmäisillä tapaamisilla puhu yhtään mitään. Ammatillisena voi yrittää kuitenkin suhtautua myös näihin tilanteisiin, ja pohtia, mikä on se viesti, mitä asiakas yrittää tuoda esille. (Mönkkönen, 2007.)

Tällä viikolla minulla on tapaamisia perheiden kanssa, joita olen jo nähnyt pari kertaa aiemminkin, enkä siis mene enää ihan ventovieraana ihmisenä asiakasperheiden luo. Keskityn siihen, että kohtaamiseni perheiden kanssa on hyvää niin vuorovaikutuksellisesti kuin dialogisestikin. Tällä viikolla keskityn muunkin uuden oppimiseen, minulla on tulossa chat-järjestelmän koulutus, ja koitan keskittyä sisäistämään sen.

Maanantai 23.10.

Tulin toimistolle aamulla. Tänään minulla ei ollut asiakastapaamisia. Tällä viikolla oleva asiakaskäyntimme peruutettiin asiakkaan toimesta jo toisen kerran. Jäimme työkaverin kanssa pohtimaan, mikä asiakasperheen sitoutuminen työskentelyymme on. Vaikka asiakasperheille aloituksen yhteydessä kerrotaan, mitä perhetyö käytännössä on, voi monelle vanhemmalle tulla kuitenkin yllätyksenä, kuinka paljon perhetyö keskittyy vanhempien toimintaan ja sen muokkaamiseen.

Iltapäivällä osallistuin etänä Chat-koulutukseen, jossa kerrottiin Chat-ympäristön käytöstä. Minulla tuli hyvä fiilis tulevasta Chat-palvelustamme, joka alkaa marraskuun alusta. Tulemme päivystämään chatissa vuorotellen, niin, että jokaiselle osuu noin yksi vuoro kerran kuussa. Chat-työskentely tuntui mielenkiintoiselta, ja uskon, että se lähtee hyvin käyntiin. Chat-vuorot kestävät kaksi tuntia, klo 9-11 aamuisin. Chatissa Keusoten hyvinvointialueen asukkaat voivat kysellä meiltä kysymyksiä lasten ja nuorten kasvatukseen liittyen. Chatissa samaan aikaan meidän kanssamme päivystää myös neuvola, joka ohjeistaa ehkäisyyn, seksuaalineuvontaan ja perhesuunnitteluun liittyvissä kysymyksissä, Mielenterveys- ja päihdechat, joka on suunnattu 18-29 vuotiaille, Sosiaalipalvelut aikuisille- chat sekä yleinen

neuvonta- chat, johon tullessiini kysymyksiini vastaamme kaikki. (Chat-palvelut Keusotessa, 2023.)

Tiistai 24.10

Aamupäivällä meillä oli työnohjaus. Työnohjauksessa koulutetun työnohjaajan avulla tutkimme omaa työtämme, sen arvoja ja kehittämistä. Työnohjaus auttaa tiimiä yhdessä ohjautuvuudessa ja kehittämisessä, ja siellä keskustellaan luottamuksellisesti työyhteisöön ja työhön liittyvistä asioista sekä jäsenellään eri näkökulmia ohjaajan avulla (Suomen työohjaajat ry). Työnohjauksessa tänään keskustelimme paljon esimerkiksi vanhempien kuormituksesta ja siitä, kuinka paljon voimme olettaa, että vanhemmat jaksavat vielä meidän ohjaustamme kaiken muun elämässä kuormittavan lisäksi, ja mitkä ovat ne keinot, jolla voimme havainnollistaa työtämme muutenkin kuin puhumalla. Sain työnohjauksesta itselleni taas paljon miettimisen aihetta. Iltapäivällä olin toimistolla tekemässä kirjauksia. Minulla ei ollut tänään asiakastapaamisia, koska iltapäivän asiakkaamme perui tapaamisensa.

Keskiviikko 25.10

Aamun aloitin työparin kanssa kotikäynnillä. Sain tutustua kyseisen perheen lapseen paremmin, ja minulla tuli hyvä ja onnistunut olo kotikäynnistä. Oma vuorovaikutukseni onnistui niin lasten kuin perheen aikuistenkin kanssa hyvin. Olin kiinnostunut lasten tekemisistä, menin heidän kanssaan tutustumaan heidän huoneisiinsa ja keskustelin lapsia kiinnostavista asioista kiinnostuneesti heidän kanssaan. Päivällä meillä oli viikkotiimi, jossa aiheina olivat tietotekniset asiat ja chat- päivystys. Itse otin ensimmäisen chat-päivystäjän vuoron marraskuun lopulle. Uskon, että chat-päivystyksestä tulee mukavaa hommaa, ja se tuo vastapainoa työlle. Iltapäivällä minulla oli toinen asiakastapaaminen. Perheen tilanne oli jo niin hyvä, että työparini kanssa ehdotimme, josko aikaistaisimme perhetyön lopetusta hieman, sillä perhe oli itsekin sitä mieltä, että eivät oikeastaan perhetyötä avukseen enää tarvitse. Jäin pohtimaan perhetyön vaikuttavuutta ja kanssakulkijan rooliamme. Perheohjaajan rooli on perheissä olla se muutos positiivisempaan suuntaan, hyvän näkeminen perheessä ja sen korostaminen, sekä perheen sisäisten vuorovaikutussuhteiden vahvistaminen. Tuntuu hienolta, kun perhe sanoo, että nyt pärjäämme jo omillamme, mutta oliko perheohjaus avain muutokseen, vai autoiko pelkkä perheohjaajan kanssakulkijuus ja tuki perheen yli vaikeiden aikojen? Ehkä vastaus kysymykseen on jokaisessa perheessä vähän erilainen.

Torstai 26.10

Minulla piti olla tänään asiakastapaaminen iltapäivästä, mutta asiakas joutui perumaan käyntimme sairastumisen vuoksi. Sain kuitenkin asiakasperheen vanhemmalta ihanan viestin, jossa hän kertoi, miten jo nyt yhteinen keskustelumme viime käynnillä oli ottanut tulta alleen, ja uusia sääntöjä oli perheessä ruvettu käyttämään. Muutos positiivisempaan suuntaan oli selkeästi tapahtunut. Tämä viesti lämmitti sydäntäni koko loppupäivän. On ihanaa tietää, että omalla työpanoksella on selkeästi ollut jollekin positiivista vaikutusta. Loppupäivän olin toimistolla ja tulostelin uusia kuvakortteja työn avuksi, laminoin ja leikkasin ne. Oikea askarteluiltpäivä siis! Käytin kuvien tulostamiseen Viitottu Rakkaus- nettisivustoa, joka tarjoaa maksuttomia materiaaleja ohjaamisen ja opetuksen tueksi (Viitottu Rakkaus 2023).

Perjantai 27.10

Minulla ei ollut tänään asiakastapaamisia. Olin aamupäivän etänä. Lähettelin sähköposteja ja laitoin jo varattuja asiakastapaamisia uuden asiakastietojärjestelmämme kalenteriin. Käytämme tällä hetkellä 2 sähköistä kalenteria ajanvarauksiin, lisäksi minulla on oma paperinen kalenterini, mihin varaukset laitan. Asiakastietojärjestelmään kirjaamme tulevat ja peruuntuneet asiakastapaamiset siksi, että ne tilastoituvat sitä kautta. Myöhemmin saamme myös asiakastietojärjestelmän kautta varattua työhuoneita tapaamisille, mutta vielä se ei ole mahdollista. Siksi meillä on myös Outlookin kalenteri käytössä, jotta saamme tiloja varattua. Paperinen kalenterini kulkee aina mukana, jotta voin tarkistaa tulevan päivän helposti. Paperiseen kalenteriin emme ikinä tietoturvasyistä kirjoittele asiakkaan nimiä tai osoitteita, itselläni ajanvaraukset ovat yleensä asiakkaan nimikirjaimilla. Näin toimimme myös Outlookin kalenterin kanssa, sinnekään emme kirjoita asiakkaan koko nimeä.

Sosiaalihuollossa ehdoton luottamuksellisuus on kaiken lähtökohta. Sosiaalihuollon asiakkaiden koko yksityiselämä on sosiaalialan ammattilaisten sormenpäissä, minkä takia asiakkaiden yksityisyyden suoja on äärimmäisen tärkeää (Talentia, 2019). Iltapäivästä suuntasin toimistolle, ja jätin tietokoneeni sinne viikonlopun viettoon. Sitten suuntasin alueen monialaiseen kokoukseen. Meitä oli paikalla ammattilaisia nuorisotyöstä, seurakunnasta, alueen koulujen koulukuraattoreita sekä kouluvalmentajia, sekä tietysti minä perhetyöstä. Jaoimme kuulumisia ja esiin tulleita ilmiöitä nuorten ja perheiden keskuudessa. Monialaisissa jaamme alueen muiden ammattilaisten kesken myös tietoa esimerkiksi tulevista ryhmistä, rippikouluista, nuorten tapahtumista sekä läksy- ja kaveriryhmistä. Monialaisessa oli mukava

tunnelma, ja sieltä oli parin tunnin höpöttelyn jälkeen mukavaa suunnata viikonlopun viettoon.

Viikko 2 viikkoanalyysi

Tämän viikon tavoitteinani olivat oman vuorovaikutuksen kriittinen tarkastelu sekä dialogisuus asiakasperheissä. Asiakastapaamisia peruuntui tällä viikolla, joten en päässyt tavoitteisiini niin hyvin kun olisin halunnut, mutta sain kuitenkin syvennettyä ammatillista suhdettani ja dialogia niiden perheiden kanssa, joita tällä viikoilla tapasin.

Sosionomin työ liittyy kaikkiin vuorovaikutussuhteiden tasoon; perhe- yhteisö- yhteiskunta- ja yksilötasoon. Näiden kaikkien vuorovaikutussuhteiden hyvinvointia edistetään, kun vuorovaikutussuhteita parannetaan ja suhteita saadaan toimivimmiksi. Sosionomin työn ydinalueella ollaan, kun tarkastellaan erilaisia ihmisten välisiä suhteita, sekä heidän suhteitaan niin lähiympäristöön kuin yhteiskuntaankin. Näillä suhteilla on suuri vaikutus yksilön osallisuuden kokemukseen ja omaan elämänhallintaan. Suhteiden taso näkyy usein vuorovaikutuksessa- toimiiko se vai ei. (Mäkinen ym. 2020, 78.)

Myös omaan vuorovaikutussuhteeseeni asiakasperheiden kanssa on siis kiinnitettävä huomiota, ja hyvän, toimivan ja dialogisen vuorovaikutussuhteen muodostuminen minun, työparini ja asiakasperheen välille on äärimmäisen toivottavaa ja tärkeää. Mielestäni menin tällä viikolla sitä kohti niissä perheissä, joissa kävin. Kiinnitin kriittisesti huomiota omaan vuorovaikutukseeni, ilmeisiini ja eleisiini ja siihen, että kohtaan jokaisen perheenjäsenen omana yksilönään.

Ihminen on tärkeää kohdata aina aidosti subjektina omina kokemusmaailmoinsa ja perspektiiveinensä. Jos ajatus toisen ihmisen ainutlaatuisuudesta asiakastyössä katoaa, alkaa asiakas helposti näyttäytymään objektina, jolloin ohjaustyökin voi muuttua yksipuoliseksi ohjaamiseksi. Kun taas uskallamme kohdata myös asiakkaan vaikeat kokemukset, jotka itsellemme tuntuvat vierailta, pystymme myös katsomaan toisen kokemaan uusin silmin. (Mönkkönen, 2018, 185.)

Tällä viikolla en jäänyt katumaan mitään, mitä olin perheiden kanssa jutellut, enkä pohtimaan, miten olisin voinut jonkin asian paremmin hoitaa. Tämä ehkä tietysti riippui myös siitä, että asiakaskäyntejä oli tällä viikolla vähemmän. Viikko meni kuitenkin mielestäni hyvin.

3.3 Viikko 3: Oman ohjaajuuteni vahvistuminen

Tavoitteenani tälle viikolle minulla on oman ohjaajuuteni vahvistuminen. Ohjaajuus on laaja käsite ja kokonaisuus, jossa ohjaajan ammattitaitoon kuuluu, että ohjaaja pystyy muokkaamaan ohjaamistaan tilanteen ja tarpeen mukaiseksi (Kalliola, Kurki, Salmi & Tamminen-Vesterbacka 2010, 9). Tulevalla viikolla minulla on tiedossa pari uutta asiakasperhettä, joiden aloitustapaamiseen menen, ja sitten näen jo tutuksi tulleita perheitä eri kokoonpanoilla. Omassa vuorovaikutuksessani perheiden kanssa haluan keskittyä oppimaan paremmaksi kuuntelijaksi. Haluan, että minusta välittyisi asiakasperheille sellainen tunne, että olen aidosti heidän asiansa äärellä läsnä ja kuuntelevana, kiinnostuneina juuri heidän asioistaan. Lisäksi alan kiinnittää huomiota myös menetelmäosaamiseen ja sen parempaan hallintaan. Tällä viikolla kirjallisuuslähteinä tutustun teokseen ”Perheen parhaaksi, perhetyön arkea (2012)”, jonka ovat kirjoittaneet R. Järvinen, A. Lankinen, T. Taajamo, M. Veistilä sekä A. Virolainen. Toisena kirjallisuuslähteenä tutustun T. Kalliolan, A. Kurjen, M. Salmen sekä T. Tamminen-Vesterbackan teokseen ”Matkalla ohjaajuuteen (2010)”.

Maanantai 30.10

Aloittelin viikon rauhallisella toimistopäivällä. Minulla ei ollut tänään asiakastapaamisia. Kirjailin loppuun viimeviikon kirjauksia, ja rupesin aloittelemaan työparini kanssa yhteenvedon kokoamista kohta loppuvasta perheestämme. Sain tänään myös kuulla, että yksi asiakasperheistämme siirtyy lastensuojeluun. Tunsin ensi kertaa työssä hieman turhautumista. Tuli tunne, että olisin halunnut tehdä enemmän perheen eteen, mutta ymmärsin, että olen tehnyt työparini kanssa voitavani, ja perhesosiaalityöllä ei ollut enää keinoja perheen auttamiseen. Toisaalta olin myös todella onnellinen, että perhe pääsi vankemman tuen piiriin. Huomasin tänään myös pohtivan sosionomin ammattieettistä puolta enemmän. Eettinenkin osaaminen on taito, joka kehittyy koko ajan. Sosiaalialan ammattieettiset periaatteet eivät anna suoria vastauksia siihen, miten pitäisi toimia, mutta ammattieettiset periaatteet ohjaavat kuitenkin pohtimaan asiakkaan oikeuksien ja työntekijän velvollisuuksien välistä suhdetta. Lainsäädännöstäkään ei ole aina suoraa vastausta pulmiin, joita ihmissuhdetyössä eteen tulee (Talentia, 2022, 7).

Itse koen tällä hetkellä, että minulle on mahdollista tehdä omia eettisiä arvojani vastaavaa työtä. Saan aikaa työssäni perehtyä asiakkaiden asioihin, eikä meillä ole paineita ottaa enempiä perheitä, kun minkä pystymme eettisesti hoitamaan. Minulla on työssä aikaa kirjauksille ja asiakasasioiden selvittelyille, sekä aikaa keskustella ja havainnoida asioita myös tiimin jäsenten kanssa. Työssä ei tarvitse joka päivä juosta tukka putkella, ja moniammatillisen tiimin tuki myös taustalla on vahva. Itse koen sen hyvin tärkeäksi, ja kaikki edellä mainitut asiat auttavat omalta osaltaan myös työssä jaksamisessa. Uskon, että

tämänpäiväinen turhautumiseni siitä, että yksi asiakasperheistämme siirtyi lastensuojeluun, kumpusi siitä, että olisin halunnut nähdä aloittelevana perheohjaajana, olisiko minulla ja työparillani ollut keinoja ja osaamista auttaa perhe vaikeimman yli ja saada perheessä konkreettista muutosta aikaan. Toki olen aidosti onnellinen siitä, että perhe saa nyt parempaa apua, mutta tämä oli perheohjaajana ensimmäinen kerta, kun omalla kohdallani perhe siirtyi lastensuojeluun, ja sitten sitä jää itse helposti miettimään, mitä olisin voinut itse tehdä toisin. Vastaus tietysti yleisemmin lienee, että en yhtään mitään. Tein voitavani.

Tiistai 31.10

Minulla oli tänään kaksi uutta perhetyön aloitusta. Olin kummallakin aloituksella jo mielestäni ammattimaisempi, olen nyt jo käynyt niin monessa aloitustapaamisessa, että tiedän, mitä niissä tapahtuu, ja osaan jo luontevasti kertoa perheille perheohjauksen sisällöstä ja meidän toimintatavoistamme. Olin tapaamisilla tyytyväinen omaan vuorovaikutukseeni. Kuuntelin, kyselin tarvittaessa lisäkysymyksiä, olin empaattinen ja läsnä. Työparini ensimmäisen perheen aloitustapaamisella sanoi mielestäni hyvän lauseen kiteyttäen perheohjaajien työskentelytapaa: "Taikasauvaa meillä ei ole, mutta suuri työkalupakki kyllä löytyy". Minulla oli hyvä fiilis kummankin aloituksen jälkeen siitä, että olen oikeasti päässyt jyvälle siitä, miten perheohjauksen prosessi etenee.

Aloitustapaamisiin osallistuu aika usein vain perheen vanhemmat, ja lapsia tapaamme usein vasta perhetyön aloituksen jälkeen. Tämän takia on hyvin tärkeää miettiä, miten kohtaamme lapset ensimmäistä kertaa. Myös tämän päivän aloitustapaamisiin osallistuivat vain vanhemmat. Toki tämä mahdollistaa sen, että vanhemmat saavat aloitustapaamisella kertoa avoimesti perheensä tilanteista ja mahdollisista haasteista vanhemmuudessa ja lasten kanssa ilman lasten kuulevia korvia.

Kun lapsen tapaa ensimmäistä kertaa, on hyvä varmistaa, millä tavalla lapsi on ymmärtänyt perhetyön. Lapselle on voinut jäädä asiasta esimerkiksi epämääräisiä pelkoja tai jonkinlaisia vääriä käsityksiä työskentelystä ja siitä, mitä se tulee olemaan. Lapsella saattaa herätä kysymyksiä siitä, kuka perheohjaaja on, mitä hän tekee lapsen kodissa, ja mitä perheohjaajan kanssa on tarkoitus tehdä. Suhteen luomiselle on välttämätöntä antaa paljon aikaa. On myös tärkeää varmistaa ja keskustella vanhempien kanssa siitä, että lapselle puhutaan samaan sävyyn perhetyöstä niin vanhempien kuin perheohjaajienkin taholta. (Järvinen ym. 2012, 33-34.)

Keskiviikko 1.11

Tänään ajelin heti aamusta suoraan tapaamiseen. Meillä tuli jo työparin kanssa vähän kiire, ja asiakkaamme oli tapaamispaikalla jo ennen meitä. Kiireisestä alusta huolimatta pystyimme kaikki maadoittumaan tapaamiseen, ja saimme asiakasperheen vanhemman kanssa juteltua häntä kuormittavista asioista. Keskityin tapaamisessa siihen, minkälainen oma kehollinen ilmaisuni oli. Kiinnitin huomiota myös omiin ilmeisiini ja siihen, miltä oikeasti näytän, kun keskityn kuuntelemaan. Joskus minusta tuntuu, että kun keskityn kuuntelemaan, saatan näyttää vakavalta ja jopa vihaiselta, vaikka se ei ole tarkoitukseni. Nyt osasin omasta mielestäni elehtiä ja olla empaattisen näköinen ja ylipäätään olla sellainen ihminen, jolle omista asioista tuntuu hyvältä puhua.

Iltapäivästä meillä oli kokous perhesosiaalityön tiimin kanssa. Keskustelimme perhetyön jonosta ja muista ajankohtaisista asioista. Lions Clubin työntekijä toi meille myös Joulupuu-laput. Nyt voimme ruveta kirjoittamaan lasten ja nuorten lahjatoiveita ylös sitä mukaan, kun toiveita saamme.

Torstai 2.11

Tänään minulla oli kolme asiakastapaamista. Vaikka kolme tapaamista päivälle ei vielä olekaan mitenkään erityisen paljon, tuntui minusta silti siltä, että päivä oli aika kiireinen, enkä oikein ehtinyt keskittymään kunnolla tapaamisten välillä esimerkiksi kirjaamiseen, koska koko ajan katselin kelloa, ja mietin, että kohta pitää taas lähteä. Tapaamiset olivat eri puolilla kuntaa, joten aikaa siirtymiinkin piti varata. Yhden asiakasperheen lapsen kanssa tein tänään ajankäyttö- ympyrää, jolla havainnollistin lapselle sekä sain itse tärkeää tietoa siitä, miten lapsi aikaansa käyttää. Ajankäyttöympyrä on hyvä työväline hahmottamaan omaa ajankäyttöä. Ajankäyttöympyrä havainnollistaa helposti sen, miten paljon aikaa päivästä kuluu esimerkiksi pelaamiseen tai harrastuksiin, ja jääkö aikaa tarpeeksi esimerkiksi levolle ja ystäville (Mielenterveystalo). Ihailin työpariani, joka keksi yhdessä asiakastapaamisessamme murtaa jään lapsien kanssa leikillä, jota oli joskus kuulemma lapsena pelannut. Perheeseen oli tullut Suuri lelukirja- kuvasto, ja jokainen avasi vuorollaan lehdestä sivun, ja sitten valitsimme kaikki aukeamalta lelun, jonka halusimme. Lapset tykkäsivät pelistä kovasti, ja itsekin havahduin siihen, miten tärkeää on heittäytyä hetkeen ja hassutella lasten kanssa. Se on kuitenkin kaikki jatkuvasti sitä pohjaa, mitä valamme lasten kanssa, että he oppivat luottamaan meihin, ja tykkäämään tietysti.

Perjantai 3.11

Tänään pidin etäpäivän. Minulla oli paljon kirjauksia mitä tehdä. Lisäksi selvittelimme koko aamupäivän työparini kanssa, miten edetä yhden tällä viikolla tapaamamme asiakasperheen kanssa. Meillä oli palaveri perheen omatyöntekijän kanssa, ja päädyimme tekemään perheestä lastensuojeluilmoituksen.

Meillä perheohjaajina on ilmoitusvelvollisuus, jos arvioimme, että lapsi saattaisi olla lastensuojelun tarpeessa. Lastensuojeluilmoitusta ei estä esimerkiksi vaitiolovelvollisuus. Lastensuojelu tulee pystyä aina tekemään matalalla kynnyksellä, eikä sen tekemisen vastuuta saa delegoida eteenpäin esimerkiksi esimiehelle. Ilmoitusvelvollisuuden piirissä oleva henkilö ei myöskään voi tehdä lastensuojeluilmoitusta anonyymisti, vaan perheellä on oikeus tietää, kuka ilmoituksen on tehnyt. Ilmoitusvelvollisuus koskee mm. sosiaali- ja terveydenhuoltoa sekä lasten päivähoitoa, nuorisotoimea, opetustoimea, seurakuntia ja poliisia. (THL.) Lastensuojeluilmoituksen teosta olimme jo perheen vanhempien kanssa keskustelleet käynnillä, ja he olivat kassamme samaa mieltä, joten siltä osin ilmoituksen teko sujui perheen kanssa yhteistyössä. Työparini tässä asiakasperheessä on myös suht uusi työntekijä, ja hänen uralleen perheohjaajana lastensuojeluilmoituksen teko oli myös ensimmäinen. Pohdimme yhdessä, että on ammatillisesti kehittävää olla yhdessä tässä tilanteessa, koska emme voineet tukeutua vuosikausia alalla olleeseen kollegaani. Toki saisimme tarvittaessa myös kokeneemmilta tiimimme jäseniltä tukea, mutta silti tuntui jotenkin ammatillisen kehittymisen kannalta hienolta, että selvisimme asiasta yhdessä.

Viikko 3 viikkoanalyysi

Tällä viikolla tavoitteenani oli oman ohjaajuuteni kehittyminen. Kehittymiseni ohjaajana on mielestäni hyvällä mallilla. Matka ohjaajuuteen on myös samalla matka oman keskeneräisyyden sietämiseen, valmiista vastauksista luopumiseen sekä itsetuntemukseen. Kun antaa ohjaajuudessa myös oman persoonansa näkyä, haastaa se ohjaajaa myös uskomaan itseensä sekä siihen, että oma ohjaajuus kantaa läpi erilaisten tilanteiden ja vaihtelevien haasteiden. Ohjaajuus on työ, jota ei voi opetella samanlailla, kun jotain työtehtävää, jota suoritetaan mekaanisesti. Ohjaajuutta tehdään ihmisten parissa, ja tilanteet ihmisten kanssa ovat aina ennalta arvaamattomia, jolloin omaa toimintaa pitää pystyä muuttamaan lennosta myös ilman ohjekirjaa. On tärkeää muistaa, että itsetuntemuksessa tai ohjauksessa ei tulla valmiiksi silloin, kun on tutkintotodistus kädessä. Koulutus antaa vasta perusteet ammatilliselle kasvulle ja kehitykselle, mutta ohjaajuus on prosessi, joka kulkee aina jokaisella ohjaajalla omaa henkilökohtaista tietään. Keskeisintä on halu uuden oppimiseen ja kyky nähdä kehittymisen mahdollisuuksia omalla ohjaajuuden tiellä. (Kalliola ym. 2010, 29-32.)

Mielestäni oma ammatillinen vuorovaikutukseni näkyi tällä viikolla hyvin perheiden kanssa.

Tavoitteenani oli tälle viikolle ruveta käyttämään ja tutustumaan enemmän työssä käytettäviin menetelmiin, mutta niitä en kauheasti viime viikolla käyttänyt. Ajankäyttöympyrää tulikin käyttäneeksi, lisäksi käytin yhden asiakasperheen kanssa tunnekortteja, jolla sain nuoren fiiliksiä paremmin esiin. Menetelmiä emme käytä ikinä menetelmä edellä, vaan niitä käytetään aina tukemaan työtä ja työskentelyä. Vuorovaikutukseen kiinnitin paljon huomiota edellisellä viikoilla, ja mielestäni oma vuorovaikutukseni suhteessa asiakasperheisiin on parantunut sitä mukaan, kun oma varmuuteni työntekijänä on lisääntynyt. En pelkää enää tuoda omaa itseäni esille niin paljoa kuin alussa. Ihan ensimmäisillä tapaamisillani mietin jatkuvasti, mitä sanon seuraavaksi, ja tuntui, että kaikki, mitä suustani päästin, pitää olla jotenkin järkevää ja ammattimaista. Nyt huomaan, että olen alkanut antaa oman persoonallisuuteni näkyä tapaamisissa enemmän. En enää jatkuvasti mieti, miten minun pitäisi käyttäytyä, vaan annan oman persoonallisuuteni tulla enemmän esille. Se on jotenkin vapauttavaa ja tuntuu, että pääsen enemmän sisälle omaan rooliini perheohjaajana, kun en anna oman mieleni vaikuttaa liikaa taustalla.

3.4 Viikko 4: Vuorovaikutuksellisen mentalisaatiokyvyn vahvistuminen

Tavoitteenani tälle viikolle on oman vuorovaikutuksellisen mentalisaatiokyvyni vahvistaminen asiakastapaamisissa. Tällä viikolla jatkan myös menetelmien parempaa haltuun ottamista. Hyvä menetelmäosaaminen vaatii muutakin, kun vain kykyä tiettyjen menetelmien käyttöönottoon. Menetelmäosaaminen vaatii myös laajempaa ymmärrystä siitä, miksi, miten ja millä perustein jotain tiettyä menetelmää käytetään, ja mihin sillä pyritään. Menetelmiä kannattaa ruveta rohkeasti käyttämään, mutta on oltava myös malttia rauhassa kasvaa hyväksi menetelmäosaajaksi (Talentia, 2021.)

Itse olen pyrkinyt rauhassa tutustumaan menetelmiin siltä kantilta, että perheessä tai vuorovaikutuksessa on joku asia, jota pitäisi lähteä purkamaan. Sen jälkeen mietin yhdessä työparin kanssa, miten tilannetta voisi lähteä avaamaan, ja voisiko jostain menetelmästä olla hyötyä. Tämä on ollut minulle opettava tapa toimia menetelmien kanssa, ja sisäistäen uusia menetelmiä pikkuhiljaa.

Minulla on tiedossa yksi uusi perhetyön aloitus tälle viikolle, sen lisäksi näen muita asiakkaita. Olemme parissa perheessä nyt työparin kanssa jakaneet perheen lapsia niin, että toinen perheohjaajista näkee toista lasta ja toinen toista. Oma itsenäinen työskentelyni lisääntyy siis tulevalle viikolla, joten minun on tärkeää kiinnittää huomiota kriittiseen oman työskentelyni

reflektointiin, työssä käytettäviin menetelmiin sekä omaan vuorovaikutustaitoihini. Kiinnitän huomiota tällä viikolla oman vuorovaikutuksellisen mentalisaatiokykyyni vahvistamiseen asiakastapaamisissa.

Mentalisaatiolla tarkoitetaan ihmiselle hyvin ominaista piirrettä pohtia niin oman kuin toisenkin ihmisen käytöksen taustalla olevia tunnetiloja, aikoja ja ajatuksia. Kun puhutaan vuorovaikutuksesta, joka perustuu mentalisaatioon, liittyy siihen etäisyyden ja läheisyyden säätely toiseen ihmiseen. Säätely taas on väistämättä yksi vuorovaikutustyön keskeisimmistä ongelmista. Miten toimia työntekijänä, kun joutuu tekemisiin ihmisten kanssa, jotka työstävät hyvinkin vaikeita asioita? Entä jos asiakas osoittaa työntekijää kohtaan suurta riippuvuutta? Työntekijän tulisi tällaisissa tilanteissa yrittää eläytyä asiakkaan tilanteeseen sekä kokemusmaailmaan hyvinkin empaattisesti, jotta asiakas tuntisi tullessa kuulluksi ja ymmärretyksi, mutta toisaalta tilanne saattaa käydä työntekijällekin hyvin raskaaksi. Tällaisessa tapauksessa työntekijän tulisi siis säilyttää tietty etäisyys asiakkaan tilanteeseen, jotta hän jaksaisi tehdä työtään ja tietty objektiivisuus tilanteeseen säilyisi, toisaalta etäisyys asiakkaaseen ei saisi olla liian suuri, jotta kokemus ymmärretyksi tulemisesta asiakkaan taholta ei särkyisi. Kun ymmärtää, mitä vuorovaikutustilanteissa tapahtuu, tulee etäisyyden ja läheisyyden säätely työntekijälle huomattavasti helpommaksi. Kokemuksen myötä ymmärryksen lisääntyy; kyseessä on mielensisäinen dialogi, jossa on kyse kyvystä ymmärtää ja suhteuttaa toisiinsa läsnäolo tunnetasolla sekä tilanteen käsitteellistäminen teoreettisesti. (Viinikka, 2014, 24-25.)

Kirjallisuuslähteinäni tällä viikolla ovat A. Viinikan toimittama ”Mentalisaatio perheiden kohtaamisessa (2014)”. Menetelmäosaamisen parempaan hallintaan etsin vastauksia kirjasta ”Perhetyön parhaaksi, perhetyön arkea (2012)”, kirjoittanut R. Järvinen, A. Lankinen, T. Taajamo, M. Veistilä sekä A. Viroilainen.

Maanantai 6.11

Tänään tein aamupäivän kirjauksia, ja jaoin viime loppuviikon tapahtumia parille tiimiläiselleni. Mielestäni työn yksiä tärkeimmistä tukipilareista on asiakastapausten purku työkavereille. Siinä saa täysin toisenlaista näkökulmaa, ja usein työkaverit kysyvät tärkeitä kysymyksiä, mitä en ehkä olisi itse tullut perheen tilanteesta ajatelleeksi.

Iltapäivällä minulla oli uuden perheen aloitustapaaminen. Vuorovaikutus perheen vanhempien kanssa oli heti hyvää, vaikka aistinkin perheen toisesta vanhemmasta turhautumista jatkuviin meistä riippumattomien palveluiden, kuten puheterapian, perumisiin ja työntekijöiden vaihdoksiin. Ymmärsin kuitenkin vanhemman turhautumista, enkä ottanut siitä mitenkään itseäni. Palvelupolut voivat olla joskus haastavia, ymmärrän sen itsekin. Työparini rupesi

keskustelemaan perheen toisen vanhemman kanssa heidän yhteisestä kiinnostuksenkohteestaan. Keskustelimme tapaamisen jälkeen työparini kanssa, ja hän sanoi minulle, että oli yrittänyt liittoutua vanhemman kanssa, tehdä itsestään vanhemman silmissä jotain muutakin kuin vain perheohjaajan keskustelemalla vanhemman kanssa aika pitkästikin heidän yhteisestä kiinnostuksen kohteestaan. Työparini keskustelulla vanhemman kanssa oli suuri vaikutus aloitustapaamisen ilmapiiriin ja siihen, että vanhempi rupesi eri lailla kiinnittymään heti työpariini sekä myös minuun.

Ensimmäisten tapaamisten aikana ruvetaan luomaan perheen ja ammattilaisten välistä kumppanuutta. Vanhempi on aina oman perheensä sekä asioidensa asiantuntija, kun taas ammattilainen tietää ja osaa kartoittaa perheen tarvitsemia tukia ja palveluita sekä osaa tunnistaa lapsen tuen tarpeen. Tämä tekee vanhemmista ja ammattilaisista yhteisvertaisia kumppaneita, jotka työskentelevät yhdessä lasten ja perheen parhaaksi. Jotta vanhempien ja ammattilaisten suhde kehittyisi luottavaiseksi ja kumppanuusyhteistyö lähtisi hyvin käyntiin, ovat ensimmäiset tapaamiset tärkeitä hyvän yhteistyön käynnistymiseksi. (THL 2022.)

Tiistai 7.11

Tänään hoidin kummatkin päivän asiakastapaamiset yksin. Aamupäivän asiakasperheen työparini on sairastunut, joten lähdin käynnille yksin. Nyt yksin asiakkaan luo meneminen ei ole minusta enää erityisen jännittävää. Juttelin työkaverini kanssa ennen lähtöä asiakkaalle, ja hän sanoi minulle hyvin, että perheohjaajana pitää oppia myös sietämään hiljaisia hetkiä. Tämä on minulle vaikeaa välillä varsinkin silloin, kun olen yksin asiakaskäynnillä. Mieleni tekisi viimeiseen asti välttää hiljaisia hetkiä, ja keksiä jotain täytettä jokaiseen hiljaiseksi menevään hetkeen.

Se, että osaamme kuunnella toista ihmistä sekä arvostaa hänen ajatuksiaan, on vastavuoroisuutta. Tutkimusten mukaan aloittelevat työntekijät puhuvat liikaa ja kuuntelevat vähemmän, kun alalla kauan olleet työntekijät. Kuunteleminen on taito, jota pitää harjoitella, ja se on vaikeampaa kuin puhuminen. Kun maltamme odottaa, emmekä tyrkytä mielipiteitämme heti, pääsee myös dialogi vahvistumaan. (Väisänen, Niemelä, Suua, 2009, 19-21.)

Työkaverini sanat mielessäni lähdin asiakaskäynnille, ja se meni mielestäni oikein hyvin. Olen kyllä nyt jo huomannut, että tunnen helposti, että jonkun asiakasperheen luokse on yksin meneminen helpompaa kuin joidenkin muiden. Joidenkin asiakasperheiden kanssa juttelu sujuu heti alusta asti luontevasti, jotkut asiakasperheet taas selkeästi ehkä jännittävät tapaamisia tai ovat muutenkin hiljaisempia, jolloin itselläni on enemmän vastuuta dialogin eteenpäin viemisestä.

Iltapäivän asiakaskäynnillä tapasin asiakasperheen lasta yksikseni. Meillä oli lapsen kanssa oikein mukavaa, ja hän oli jo innoissaan tapaamisestani. Minulle tuli siitä hyvä mieli, ja uskon, että suhteemme lähtee kehittymään hyvään suuntaan. Tapaamisella keskustelimme kaveriasioista. Menetelmiä en vielä lapsen kanssa pahemmin käyttänyt, vaan keskityin lapsen kiinnostuksen kohteisiin ja siihen, mitä hän haluaa minulle kertoa. Loin suhteemme pohjaa tutustumalla häneen paremmin.

Keskiviikko 8.11

Aamun aloitin kirjauksilla. Hoidin pari asiakkaaseen liittyvää asiaa sosiaalityöntekijän kanssa. Meillä oli tänään viikkotiimi, jossa käsitelimme perhetyön jonoa sekä etätöiden käytänteitä. Minulla oli tänään pelkkä toimistopäivä, sillä asiakastapaaminen iltapäivältä siirtyi seuraavalle viikolle. Tein kaikkia pieniä rästitehtäviä, ja tulostin ja laminoin itselleni parit tunnetaitokortit.

Tunnetaitokortit ovat esimerkki menetelmistä, joita perhetyössä voi käyttää asiakkaiden kanssa. Kaikkein oleellisinta perheiden kanssa työskentelyssä on yhteistyön laatu perheiden kanssa, eikä hyväkään ”työkalupakki” menetelmiä takaa onnistumisia perhetyössä, jos yhteistyön laatu muuten on heikkoa. Työntekijänä on aina oltava tietoinen siitä, millaisia työmenetelmiä perheen kanssa käyttää, sekä siitä, minkälaisen teoreettisen viitekehyksen pohjalta valintansa menetelmistä perustelee. Vaikka työntekijän menetelmäpakki olisi laaja, ei paraskaan työkalu merkitse mitään ilman työntekijän aitoa välittämistä ja kiinnostusta perheen tilanteesta. (Järvinen ym. 2012, 158.)

Torstai 9.11

Yritin koko aamupäivän selvittää yhdelle asiakasperheelle, löytyisikö jonkun järjestön kautta heille varamummoa. Ajatuksena on, että monilapsisen perheen vanhempi toivoisi lapsilleen lisää aikuista seuraa, koska perheen omat tukiverkostot asuvat kaukana. Lastenhoitoapua he eivät kaivanneet, vaan lisää turvallisia aikuisia lasten elämään. Varamummotoiminnassa ”mummoikäinen” nainen tai mies haluaa vapaaehtoisesti olla mukana lapsiperheiden arjessa rikastuttamassa heidän arkeaan. Varamummon tarkoitus ei ole toimia lastenhoitajana tai kodinhoitajana ilmaiseksi, vaan hän voi ottaa isovanhemman roolin perheessä, jos perheellä ei isovanhempia ole, tai verkostot asuvat kaukana (Suomen Punainen Risti). Mielestäni ajatus varamummosta on ihana, ja juuri sellaista vanhempikin toivoisi, mutta varamummo-toimintaa on hyvin vähän. Sain parista eri järjestöstä työntekijöitä kiinni, ja he sanoivat, että varamummo-toiminta on aika pientä, ja hakemuksen voi laittaa, ja jos sattuu löytymään

sopiva vapaaehtoinen sopivan matkan päästä, voi varamummon saada. Olisi ihanaa, jos varamummo- toiminnasta tulisi yleisempää, sillä voisi kuvitella, että monet eläkeläiset rakastaisivat päästä jakamaan omia elämänviisauksia eteenpäin, ja samalla kuormittuneet vanhemmat saisivat tukea arkeensa. Minun piti selvittää tänään myös muita vaihtoehtoja perheelle esimerkiksi Mannerheimin lastensuojeluliitosta ja seurakunnasta, mutta jätän sen huomiseen.

Luin iltapäivän aluksi pitkään vanhoja kirjauksia perheestä, jossa meillä oli vähän aikaa sitten aloitustapaaminen. Pohdin samalla, miten ja millä voisimme perheen lapsia parhaiten auttaa, ja laitoin muistiin asioita, mistä keskustelen työparini kanssa perheen tilanteeseen liittyen.

Iltapäivällä minulla oli asiakastapaaminen, jonka hoidin yksi, sillä työparini on kipeänä. Perhe olikin unohtanut tapaamisen, ja soittelin ovikelloa turhaan. Perheen vanhempi soitti minulle myöhemmin ja pahoitteli asiaa.

Perjantai 10.11

Meillä oli aamulla tapaaminen työparin ja omatyöntekijän kanssa perheessä, jossa huoli heidän tilanteestaan oli syventynyt. Tunsin taas pientä ammatillista turhautumista siitä, että oikeasti haluaisin auttaa perhettä, mutta meillä ei ole minkäänlaista työkalupakkia tai apuvoimia antaa siihen tilanteeseen, jossa perhe oli. Keskustelimme perheen kanssa erilaisista vaihtoehdoista parantaa heidän tilannettaan, mutta mistään vaihtoehdosta ei ollut konkreettista apua heidän tämänhetkiseen tilanteeseensa. Pohdin omaa rooliani perheohjaajana. Meidän työkalumme perheen auttamiseksi on keskusteluapu, vuorovaikutussuhteiden parantaminen perheessä ja kaiken taka-ajatuksena se, että vanhempi itse voimaantuu ottamaan uudestaan vanhemman roolin perheessä, jos vanhemmuus on ollut hukassa. En voi itse ruveta kantamaan perheen huolia harteillani tai kokea liikaa turhaantumista siitä, että en yksittäisissä perheissä voi tehdä asioiden parantamiseksi enempää, koska se olisi loputon suo, ja ajaisi minut itseni hyvin nopeasti loppuun.

Iltapäivästä kirjailin asiakaskäyntejä, ja tulostelin meille tulleita Joulupuu- toiveita. Niitä oli jo nyt yli 100 kappaletta, joten ensi viikolla onkin edessä aikamoinen joululahjatoiveiden kirjoitusurakka edessä.

Soitimme työparini kanssa yhden juuri perhetyön aloittaneen perheen vanhemman kanssa, joka ei asu samassa osoitteessa lastensa kanssa. Keskustelimme hänen toiveistansa perhetyön suhteen, ja kysyimme hänen näkemyksiään lapsista, ja siitä, miten hänen mielestään voisimme perheelle parhaiten olla hyödyksi. Kirjasin vielä puhelun vanhemman kanssa asiakastietojärjestelmään, ja lähdin kotiin.

Viikkoanalyysi viikko 4

Tällä viikolla viikotavoitteenani oli vuorovaikutuksellisen mentalisaatiokykyäni vahvistuminen. Työskentelin tällä viikolla paljon enemmän yksin, kun mitä olin ajatellut. Minusta tuntuu mahtavalta, että olen nyt ylittänyt sen esteen, että jännitän hulluna, jos joudun menemään jonnekin yksin. Pidän sitä ehkä merkinä ammatillisesta kasvustani, ja siitä, että olen nyt varmempi itsestäni. Menetelmiä käytin jonkin verran menneenä viikkona, mutta olen nyt myös sisäistänyt paremmin sen, miksi ja miten menetelmiä käytetään. En suunnittele asiakastapaamisia siltä pohjalta, mitä menetelmää voisin tällä kertaa käyttää, vaan enemmänkin pohdin sitä, mikä tai mitkä asiat olisivat tärkeitä asioita käydä läpi tällä kertaa, ja voisinko ehkä käyttää jotain menetelmää avatakseni ja havainnollistaakseni asiaa sekä asiakkaalle että itselleni. Hyvä esimerkki tästä oli tällä viikolla, kun pohdin ennen yhtä asiakastapaamista, että olisi tärkeää tietää, minkälaisia kaverisuhteita alakouluikäisellä asiakkaallani on. Pohdin menetelmiä tämän avaamiseksi, mutta sitten asiakaskäynnillä asiaa havainnollistinkin paljon paremmin lapsen minulle näyttämä luokkakuva. Meillä oli lapsen kanssa hyvää keskustelua luokkakuvan pohjalta siitä, minkälaiset hänen kaverisuhteensa on. Menetelmiä on siis hyvä olla olemassa ja niitä on hyvä osata käyttää luovasti, mutta aina ne eivät ole paras työkalu asioiden avaamiseen. Kulunut työviikko oli jollain tapaa myös raskain tähän mennessä kokemani. Tunsin jonkin verran turhautumista asiakkaideni puolesta, ja koin myös riittämättömyyden tunnetta. Onneksi pääsin purkamaan oloani tiimiläisilleni. Ymmärsin hyvin tällä viikolla myös sen, miten tärkeää työparityöskentely on, ja kuinka paljon henkistä kuormaa se poistaa, kun saa jakaa ja keskustella asioista työparin kanssa. Kokemus perheessä olevasta tunnelmasta on kuitenkin niin toinen, kun sen on kokenut itse, kuin silloin, kun siitä kertoo edelleen tiimiläisille. Siksi on tärkeää, että kokemusta on yleensä aina jakamassa työpari, jonka kanssa tilannetta on paljon helpompi puida, kuin sellaisen ihmisen kanssa, joka ei ole tilanteessa ollut mukana.

Pohdin paljon tällä viikolla myös omaa mentalisaatiokykyäni vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa. Tällä viikolla oli paljon tilanteita, jotka olisin voinut päästää ihoni alle, mutta selviydyin niistä hyvin, eikä mikään asia jäänyt kaiheartamaan mieltäni enää työpäivän jälkeen.

Kun vuorovaikutustilanteita asiakkaiden kanssa kykenee ymmärtämään niitten psyykkisten ilmiöiden kautta, joita siinä ilmenee, tulee paremmin ymmärtäneeksi myös tavan, miten niissä kannattaisi toimia. Kun kykenee esimerkiksi realistisesti ymmärtämään, ettei kovassa hädässä olevaa ja psyykkisesti oireilevaa asiakasta ole mahdollista ohjata eteenpäin kuin pikkuhiljaa, tuntuu tilanne siedettävämmältä myös työntekijästä. Silloin avautuu myös

mahdollisuus kohdata asiakas tunnetasolla sekä hyväksyä ne rajoitukset, mitä asian kanssa on mahdollista tehdä. Jos työntekijänkin tunteet heittelisivät laidasta laitaan, kävisi se nopeasti työntekijälle liian raskaaksi. On myös mahdollista, että työntekijä yrittää etäännyttää itseään liian raskaista tunteista, jolloin on vaarana, että työntekijä jättää huomaamatta, kuinka suuri asiakkaan hätä oikeasti on, ja että ehkä tämä pitäisi ohjata jonkinlaisen muun avun piiriin, kun missä hän nyt on. (Viinikka, 2014, 25)

3.5 Viikko 5: Oman työn organisointi

Tämän viikon tavoitteenani on oman työni organisointi ja myös oma ajanhallintani työssä. Tällä viikolla minulla on tiedossa paljon muutakin kuin asiakastapaamisia. Perjantaihin mennessä olemme työparini kanssa saaneet Joulupuu- lahjojen kortit kirjoitettua, ja luovutamme ne eteenpäin perjantaina yhteistyötahollemme, joiden tehtävä on jaella lahjatoiveita kirjastoihin ja alueen lähikauppoihin. Meillä on myös tulossa torstaina tapaamien hyvinvointialueen perhesosiaalityöntekijöiden, muiden perheohjaajien sekä palvelutarpeiden arviointitiimin kesken, jossa mietimme yhteisiä menettelytapoja. Kiinnitän huomiota siihen, että olen työssäni ajan tasalla, kirjaukset ovat hyvässä kunnossa mielellään heti samana päivänä asiakastapaamisten kanssa, tai viimeistään seuraavana aamuna, sekä siihen, että jätän aikaa riittävästi asiakastapaamisten purulle sekä kaikelle muulle työhön liittyvälle. Kirjallisuuslähteenä tällä viikolla käytän teosta “Matkalla ohjaajuuteen (2010)”, kirjoittanut T. Kalliola, A. Kurki, M. Salmi sekä T. Tamminen-Vesterbacka. Teoksesta pyrin löytämään tietoa ohjaajan ajankäytön hallinnasta sekä suunnitelmallisuudesta.

Maanantai 13.11

Vietin koko aamupäivän kirjoittaen lappuihin Joulupuu-toiveita. Saamme tämän viikon keskiviikkoon asti seurakunnalta, lastensuojelusta ja perhesosiaalityöstä työntekijöiltä lahjatoiveita, joita heidän asiakkaillaan on ollut. Kaikki perheet ovat vähävaraisia. Numeroimme jokaisen sähköpostiin tulleen toiveen, ja koodaamme lappuihin toiveen numeron, lapsen iän, sukupuolen sekä lahjatoiveen. Lisäksi kiinnitämme lappuihin narut, joilla ne saa roikkumaan. Kirjoitin aamupäivän aikana lähemmäs 70 lahjatoivetta. Teen tätä koko viikon pikkuhiljaa, aina kun aikaa on.

Iltapäivästä minulla oli asiakastapaaminen. Tapasimme perhettä työparini kanssa ensimmäistä kertaa aloitustapaamisen jälkeen. Otimme varoiksi muistipelin mukaan, jota olisi voinut pelata lapsen kanssa, mutta sen sijaan tapaamisemme oli enemmän keskustelupainotteinen. Olin tyytyväinen omaan vuorovaikutukseeni käynnillä. Se, mitä haluaisin oppia vielä, olisi

vanhempien pysäyttäminen ja asioiden selventäminen. Nyt huomaan, että välillä jään pohtimaan käynnin jälkeen, että mitähän vanhempi tarkoitti sanoessaan noin tai noin. Minun tulisi osata jo heti keskustelun aikana pysäyttää keskustelu, ja kysyä selventävää vastausta saman tien. Näin mikään ei jäisi epäselväksi, ja asiat saataisiin käsiteltyä saman tien.

On kuitenkin vaikea välillä poimia asioita keskustelusta, ja pyytää niihin heti selventävää vastausta, vaan usein käy juuri niin, että jään pohtimaan jälkeensä asiaa. Tätä taitoa, keskustelun pysäyttämistä, yritän muistaa hioa enemmän.

Tiistai 14.11

Tänään minulla ei ollut asiakastapaamisia. Olen tarkoituksella suunnitellut viikkoa vähän kevyemmäksi asiakastapaamisten suhteen, jotta kerkeän keskittyä Joulupuu- projektiimme. Kirjoitin taas tänään aamupäivästä pitkän listan Joulupuu-toiveita lapuille. Iltapäivällä meillä oli työpaja, jossa saimme kysellä uuteen asiakastietojärjestelmään liittyviä kysymyksiä. Kokoonnuimme tiimin kanssa yhdelle koneelle osallistuaksemme työpajaan. Saimme paljon vastauksia kysymyksiimme liittyen uuden tietojärjestelmän kanssa toimimiseen.

Keskiviikko 15.11

Aamupäivän tein taas Joulupuu- toiveita. Lastensuojelun porukka ei ollutkaan saanut viestiä siitä, että toivoimme joululahjatoiveet viimeistään tänään, joten annoimme heille aikaa huomiseen saakka, jotta he voivat kysellä toiveita vähävaraisilta asiakasperheiltään.

Päivällä meillä oli viikkotiimi. Tiimin jälkeen meidän piti työparini ja sosiaalityöntekijän kanssa lähteä perhetyön lopetuspalaveriin, mutta omatyöntekijä ei päässyt mukaan, sillä hänelle tuli kiireellinen asia hoidettavaksi. Päätimme kuitenkin mennä työparin kanssa tapaamaan perhettä, vaikka emme työlle vielä virallista päätöstä saaneetkaan. Kävimme perheen kanssa läpi heidän kuulumisiaan ja perhetyön yhteenvetoa. Perhetyöstä kirjoitetaan aina perheohjaajien toimesta yhteenveto, kun työskentely päättyy. Yhteenvedossa kerrotaan tapaamisten määrät, se, mitä tapaamisilla on tehty, ja katsotaan, miten perheohjaukselle asetetut tavoitteet ovat täyttyneet. Kävimme siis läpi yhteenvedon perheen kanssa, ja perhe oli siihen tyytyväinen. Sovimme uuden ajan lopetustapaamiselle, jossa vielä perheen omatyöntekijäkin mukana.

Torstai 16.11

Ajelin aamusta toiselle puolelle hyvinvointialuetta koko hyvinvointialueen yhteiseen perheohjaajien, ammatillisten tukihenkilöiden, perhesosiaalityön ja palvelutarpeen arviointitiimin tapaamiseen. Tapaamisella esimerkiksi perheohjaajat esittelivät työkaluja, kuten nepsy- valmennusta ja erilaisia ryhmiä palvelutarpeen arviointitiimille, jotta he tietäisivät paremmin, minkälaista palvelua perheohjauksesta on saatavilla. Kävimme läpi myös erilaisia käytänteitä ja pinnalla olevia asioita, josta olisi hyvä tietää kaikkien.

Lähdin tapaamisesta hieman aiemmin, että kerkeän nopeasti toimistolle syömään, ennen iltapäivän asiakkaitani. Välissä minulla olikin aikaa kirjoittaa taas pari joulupuutoivetta, kunnes suuntasin asiakkaan luo. Minulla oli tapaaminen yksin yhden asiakasperheen lapsen kanssa, ja kartoitin hänen kanssaan hänen kaveri- ja sukulaissuhteitaan Minun maailmani- menetelmän kautta. Siinä asiakas kirjoittaa nimiä neljään eri kategoriaan, (perhe, sukulaiset, ystävät ja tutut, muut verkostot) jonka jälkeen nimet ympyröidään eri väreillä sen mukaan, onko suhde siihen ihmiseen neutraali, hyvä, riitaisa vai huono. Menetelmä oli hyvin avaava, ja avasi hyvin asiakkaan tilannetta minulle paremmin. Kartasta syntyi myös hyviä keskusteluja minun ja asiakkaan välille. Jatkamme kartan purkamista ensi käynnillä.

Työparini viimeisessä asiakastapaamisessa sairastui, joten menin käynnille yksin. Työskentelin perheen kanssa ratkaisukeskeisesti ja sain onnistuneesta tapaamisesta hirveästi hyvää energiaa. Ratkaisukeskeisessä työskentelytavassa dialogi painottuu vahvasti tulevaisuuteen ja ongelmien ratkaisuihin, ei niinkään siihen, mistä ongelmien ajatellaan kenties johtuvan (Ahola & Furman, 2020, 93). Minulla oli koko tapaamisen ajan vahva tunne, että meillä on perheen kanssa käynnissä hyvä ja voimaannuttava dialogi, ja tunsin itseni vahvemmin ammattilaiseksi alalla kuin vielä ennen olen kokenut. Hyvä dialogi muodostui siitä, että pohdimme yhdessä ratkaisuja perheen arjen ongelmakohtiin, ja teimme yhdessä suunnitelman ensiviikolle, miten lähdemme tilannetta purkamaan, ja mitä keinoja vanhemmat voisivat kokeilla tilanteen ratkaisemiseksi. Annoin tapaamisella myös oman persoonani näkyä, ja kerroin luontevasti myös joitain asioita, missä itselläni on ollut omien lasteni kanssa haasteita, ja miten olen niitä haasteita lähtenyt purkamaan.

Perjantai 17.11

Saavuvin toimistolle jo hyvissä ajoin, että saamme työparin kanssa katsottua vielä sähköpostit läpi, josko tullut vielä lisää joulupuu- toiveita. Kirjoitimme viimeiset lahjatoiveet ylös. Klo 10 menimme luovuttamaan kaikki Joulupuu- keräyksen laput paikalliselle Lions- clubin edustajille, jotka jakavat laput kunnan kaikkiin Joulupuu- keräyspisteisiin. Toiveita oli tänä vuonna lähemmäs 400.

Oli ihana fiilis, että tältä erää olemme työparini kanssa hommamme hoitaneet. Toiveet on kaikki ajallaan ja kunnialla saatu eteenpäin. Nyt meillä on 3 viikon hengähdystauko liittyen joulupuuhun, sitten ennen joulua käymme vielä kaikista keräyspisteistä hakemassa lahjat, ja jaamme ne sitten yhteyshenkilöille, jotka toimittavat lahjat niiden saajille.

Loppupäiväksi lähdin kotiin, ja tein kirjaukset eilisiltä asiakaskäynneiltäni ja kävin läpi sähköpostiani, sekä katsoin, että sähköinen kalenterini on ajan tasalla. Lopetin päivän vähän aiemmin, ja otin tällä viikolla kertyneet ylimääräiset tunnit pois.

Viikkoanalyysi

Viikon tavoitteenani oli oman organisaatiokykyäni vahvistuminen. Tällä viikolla hallitsin omasta mielestäni ajankäyttöäni hyvin. Kaikki kirjaukset ja tehtävät olivat ajan tasalla, ja lähdin viikonlopun viettoon hyvillä mielin kaikki tehtynä. Ehdin myös aikatauluttaa työparien kanssa hyvin tapaamisten suunnittelut.

Ohjaustyön yksi keskeisimmistä asioista on suunnitelmallisuus. Kun tulevasta asiakastapaamisesta on tehty mahdollisimman tarkka suunnitelma, on sitä myös helpompi muuttaa, jos tilanne sitä vaatii. Myös asioiden aikatauluttaminen on helpompaa, kun tietää etukäteen, mitä käynnillä tehdään, ja kauanko siihen on aikaa varattu. On hyvin tavallista, että ohjaustilanteessa suunnitelmaa täytyy muuttaa myös ohjaustilanteen aikana. Valmiista, hyvin tehdystä suunnitelmasta on kuitenkin paljon helpompi joustaa, kun keksiä lennosta kokonaan uutta. Suunnitelman puuttuminen näkyy useasti ohjaamisen epävarmuudessa sekä kyvyssä reagoida muuttuviin tilanteisiin. (Kalliola ym. 2010, 84.)

Kirjauksista olen oppinut sen, että myös oma mielikuva tapaamisista haalistuu hyvin nopeasti, jos niitä ei kirjaa ajantasaisesti ylös, varsinkaan, jos ei ole tehnyt muistiinpanoja. Mielestäni muistiinpanojen tekeminen on välillä haastavaa asiakastapaamisissa, jos on syventynyt dialogiin asiakkaiden kanssa. Yleensä kirjaan ylös tärkeät yksittäiset asiat, kuten jotkut päivämäärät, milloin lapsella vaikkapa on aika neurologisiin tutkimuksiin, tai tärkeiden, asiaan liittyvien henkilöiden, kuten hoitokontaktien, nimiä. Vuorovaikutuksessa onnistuin asiakasperheiden kanssa tällä viikolla mielestäni hyvin. Yhdessä asiakasperheessä oli tilanne, jossa ehkä otin liikaa kannustusta perheen toisen vanhemman suopeaan vastaanottoon joillekin keskusteluille, mitä perheen tilanteen muuttamiseksi parempaan voisimme tehdä. Huomasin kyllä, ettei toinen vanhemmista ollut ihan niin sitoutuneen oloinen kuin toinen.

Jälkeenpäin minua jäi harmittamaan, että en ymmärtänyt kysyä vanhemmalta sitä, mihin tämä olisi itse valmis sitoutumaan. Perheohjauksen ydin on juuri siinä, että vanhemmat itse sitoutuvat muutokseen ja ovat valmiita tekemään asioita muutoksen puolesta. Perheohjaaja ei voi mennä perheeseen ja sanoa, että tehkää näin. Näin ei ihan tässä kuvailemassani tilanteessa käynyt, en siis sanonut perheelle, mitä heidän tulisi tehdä, jotta muutos parempaan voisi tapahtua, ehkä enemmänkin sanoitin ääneen toisen vanhemman näkökulmaa tilanteesta.

Minulle jäi kuitenkin tunne, että vanhemmat tsemppaavat toisiaan kohti muutosta, ja se vanhempi, joka ei muutosajatuksista ollut niin innoissaan, saisi kuitenkin ehkä tukea ja kannustusta toiselta vanhemmalta. Ensi viikon tapaamisessa otan kuitenkin asian uudelleen puheeksi perheen kanssa, ja selvennämme yhdessä sitä, mihin ja minkälaisiin muutoksiin toinen vanhemmista olisi oikeasti valmis, ja minkälaisia asioita sen muutoksen eteen pitää tehdä.

3.6 Viikko 6: Voimavarakeskeinen ajattelu

Tällä viikolla tavoitteenani on keskittyä syventämään voimavarakeskeistä ajattelua asiakasperheiden kanssa. Osasta perheitä on tullut jo minulle aika tuttuja, ja pääsemme syventämään myös työskentelyä.

Voimavarakeskeisessä ajattelussa huomio keskitetään ohjattavan olemassa oleviin voimavaroihin sekä mahdollisuuksiin, ei siihen, mitä ongelmia hänellä on, tai mitkä asiat ovat pielessä. Voimavarakeskeiseen ajatteluun ei myöskään kuulu syyllisten etsiminen tai syyllistäminen. Ohjaajan tehtävänä voimavarakeskeisessä ajattelussa on kääntää ohjattavan ajatuksia, toimintaa sekä puheita kohti uusia mahdollisuuksia ja voimavaroja. Keskustelujen painopisteenä on ohjattavan tavoitteet, ja se, miten hän voisi ne saavuttaa. (Kalliola ym. 2010, 98.)

Nyt minulla on paljon perheitä, joita olen aloitustapaamisen jälkeen nähnyt ehkä pari-kolme kertaa. Huomaan jo nyt, että perheiden pintojen alla kytee niin paljon isompia ja monisyisempiä asioita, joita ei aloitustapaamisen yhteydessä olisi tullut ajatelleeksi. Tällä viikolla on myös pari pelkästään vanhempien tapaamista, joissa pääsemme keskustelemaan vapaammin ilman lasten läsnäoloa. Näillä tapaamisilla minun tavoitteenani on vaikeiden asioiden puheeksi otto, ja oman huolen ilmaiseminen niin, etten vaikuta vanhempien mielestä hyökkävältä tai syyttävältä. Tulen käyttämään tapaamisissa voimavarakeskeistä lähestymistapaa. Monelle vanhemmalle voi olla hyvin vaikeaa kuulla niistä havainnoista, mitä olemme perheissä huomanneet, onneksi on myös mahdollisuus avoimelle ja hyvälle keskustelulle, ja hyvässä lykyssä vanhemmat ovat huomanneet tai pohtineet näitä asioita

myös itse. Kirjallisuuslähteinä käytän tällä viikolla T. Kalliolan, A. Kurjen, M. Salmen sekä T. Tamminen-Vesterbackan teosta “Matkalla ohjaajuuteen (2010)”, M. Vilénin, P. Seppäsen, N. Tapion ja R. Toivasen toimittamaa teosta “Kohtaamisia lapsiperheissä, menetelmiä perhetyöhön (2010)” sekä M. Mäkisalo-Roposen kirjaa “Vuorovaikutustaidot sosiaali- ja terveysalalla (2011)”.

Maanantai 20.11 & Tiistai 21.11

Jouduin olemaan sairastavan lapseni kanssa pari päivää kotona. Kätevästi huomasin kuitenkin, että olen tasan puolessa välissä päiväkirjaani, ja että nyt on hyvä paikka reflektiolle. Mitä olen jo oppinut näiden viiden viikon aikana, ja kuinka olen kehittynyt? Tuntuu, että viidessä viikossa on tapahtunut todella paljon. Alkupään päiväkirjassa minua mietitytti paljon esimerkiksi yksin asiakaskäynnille meno. Pelkäsin sitä suorastaan. Minulla oli ihan huijarisyndrooma- olo, tuntui, että miten minä nyt tässä muka yksin osaan ketään kuunnella ja kuinka päin minun tulisi olla ja minkälaisia ilmeitä minulla on. Nyt huomaan, että itsevarmuuteni on kohonnut huimasti jo näin lyhyessä ajassa. Ehkä avain sille oli se, että lopetin liian miettimisen. Nyt olen jo oppinut ja sisäistänyt sen, että olemme jokainen perheohjaaja oma persoonamme, ja jos yritän esittää jotain, mitä en ole, silloin vasta huijari olenkin. Minä riitän omana itsenäni. Minulla on omat tapani olla, niin kuin meillä jokaisella. Annan persoonani käynneillä näkyä, ja kerron vapaasti sopiviin kohtiin myös elävän elämän esimerkkejä omista kokemuksistani. Tärkeintä perheille on mielestäni se, että he saavat aidosti kiinnostuneen ihmisen kuulemaan heidän perheensä ongelmista, ja eläytymään perheen tilanteeseen. Jo se, että on aidosti läsnä ja keskittyy kuuntelemaan ja olemaan hetkessä, on iso asia. Olen myös oppinut hyvin kaikkien tiimiläisteni työtavat, ja mielestäni työparius heidän kaikkien kanssaan menee hyvin. On ihanaa olla osana tiimiä, jossa tietää, että on hyvä työpari jokaisessa asiakasasossa. Minulle on myös uutena työntekijänä ihanasti annettu tilaa antaa myös oma mielipiteeni asiaan, enkä ole enää pitkään aikaan tuntenut, että olisin jotenkin vähemmän kokenut (vaikka olenkin) kuin muut tiimiläiseni. On arvokasta, että minulle annetaan tilaa kehittyä. Mietimme ja pohdimme jokaisen asiakasperheen kohdalla työparista huolimatta yhdessä perheen tilannetta, ja olemme kumpikin yhtä suuressa roolissa auttaessamme perhettä eteenpäin.

Keskiviikko 22.11

Lähdin tänään pikaisesti toimiston kautta katsomaan sähköpostit ja vaihtamaan kuulumisia tiimiläisten kanssa, kunnes suuntasinkin jo aamun asiakkaan luo. Meillä meni asiakasperheen luona hyvin, ja pääsimme keskustelussa syvemmälle, kuin olisin odottanut. Ihailin työpariani, kun hän keskeytti vanhemman, ja tarkisti, mitä hän jollain lauseella tarkoitti. Pohdin keskustelun aikana juuri itse samaa, mutta minulta tilanne olisi varmaan jäänyt pysäyttämättä. Työparini tarttui kuitenkin tilaisuuteen heti, ja pysäytti keskustelun. Edelleen yritän pyrkiä tuohon samaan taitoon. Nyt kuitenkin tilanteen pysäyttäminen jo käväisi mielessäni, joten jonkinlaista kehittymistä on varmaan tapahtumassa. Kävin hakemassa tiimiläisen kanssa läheiseltä kirjastolta jo aikamoisen kasan Joulupuu- paketteja, ja toimme ne toimistoon säilöön. Oikeasti hakisimme paketit vasta joulukuun puolessa välissä keräyspaikoilta, mutta teimme kirjaston kanssa poikkeuksen, sillä heillä on niin huonot säilytystilat. Oli ihanaa nähdä, miten ihmiset olivat panostaneet paketteihin, ja tulin hyvälle mielelle ihmisten auttamishalusta.

Torstai 23.11

Tänään minulla oli kolme asiakastapaamista. Kävin aamulla vain äkkiä katsomassa toimistolla sähköpostin ja lähdin sitten ensimmäiseen tapaamiseen. Iltapäivällä minulla oli vielä kaksi tapaamista. Olin tyytyväinen omaan vuorovaikutukseeni kaikilla asiakaskäynneillä, mutta tulin taas huomanneeksi, kuinka vaikeaa välillä on asioiden puheeksi otto vanhempien kanssa. Meillä oli hyvä suunnitelma työparini kanssa, mistä tuleme yhden vanhemman tapaamisella puhumaan. Vanhempi kuitenkin kiersi sujuvasti kaikki yrityksemme puhua asiasta. Hän ei nähnyt asiassa mitään ongelmaa. Ja koska asia ei suoranaisesti vaaranna lapsen kasvua tai kehitystä, annoimme työparini kanssa asian toistaiseksi olla. Juttelimme tapaamisen jälkeen siitä, että jos vanhemmat haluavat elää niin kuin elävät, mutta lapsen perustarpeet on kuitenkin huolehdittu, emme me voi liikaa puuttua asiaan. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi siisteys. Minulla ja työparillani on tietty standardi omassa elämässämme siisteyden kanssa, mutta samanlaista standardia ei välttämättä kaikilla vanhemmilla ole, ja silti lapset tulee huolehdittua hyvin.

Huolen ottaminen puheeksi perheohjaajan työssä on äärimmäisen tärkeää. Jokaisessa perheessä on erilaisia huolenaiheita, mutta niistä saattaa olla vaikeaa puhua, jos perhe pelkää, että kun huolesta puhutaan, heidät joko lokeroidaan, ymmärretään väärin tai tuomitaan. On tärkeätä muistaa, että jokaisella vanhemmalla on halu olla parempi vanhempi. Yhtä lailla se on jokaiselle vanhemmalle pettymys, jos hän kokee, että ei ole onnistunut tavoitteessaan tai että hänen vanhemmuutensa ei muille riitä. Vanhempi voi myös esimerkiksi pelätä kertoa perheohjaajille, että uupuneena hermostuu lapsilleen, koska voi pelätä, että kohta ovat jo lastensuojelun työntekijät häntä ovelta syyttämässä, joten hän jättää mainitsematta koko asiasta perheohjaajille. Useimmiten vanhemmat voivatkin aloittaa kertomalla pienemmistä huolista perheessä, nähdäkseen, miten perheohjaaja niihin reagoi.

Luottamus työntekijöitä kohtaan syntyy pikkuhiljaa ja kokemuksen kautta. Usein työntekijälle haastavinta on se, kun joutuu itse ottamaan huolen puheeksi ensimmäistä kertaa. Kaikkein olennaisinta onkin se, miten työntekijä asian osaa ilmaista. Jos työntekijä kokee itse huolenaiheen olevan jollain tapaa häpeällinen tai vaikeasti käsiteltävä, välittyy se helposti myös hänen omasta vuorovaikutuksestaan. Ratkaisevaa on, miten työntekijä osaa asian ilmaista itse tilanteessa; minkälaisia äänenpainoja hän käyttää, minkälaisia eleitä, sananpainoja, ilmeitä ja sanavalintoja. Kun työntekijä pystyy säilyttämään oman mielikuvansa asiakkaasta vaikeidenkin asioiden äärellä hyvänä eikä tuomittavana, on todennäköisempää, että hänen vuorovaikutuksensakin ilmaisee asiakkaalle ymmärrystä. (Vilén ym. 2010, 41-44.)

Perjantai 24.11

Käväisin aamulla toimiston kautta, ennen kuin lähdin päivän ensimmäiseen tapaamiseen. Olin käynyt tässä perheessä viimeksi yksin, kun työparini oli sairaana. Jätin silloin vanhemmille täytettäväksi Meidän perhe- kaavakkeita, joissa kartoitetaan perheen yleistä tilannetta vanhemman näkökulmasta. Kaavake oli toimiva malli tässä perheessä, sillä kaavakkeen avulla nousi pintaan paljon asioita ja ajatuksia perheen arjesta, mihin emme vielä pelkästään keskustelulla olleet päässeet. Tässä huomasi hyvin sen, miten jotkut menetelmät nostavat pintaan sellaisia asioita, mitkä ehkä muuten eivät olisi tulleet puheeksi. Toimistolle takaisin tullessani kirjailin sekä selvittelin asiakasasioita. Iltapäivällä minulla oli toinen asiakastapaaminen. Olin tyytyväinen tämänpäiväisten käyntieni vuorovaikutukseen, tai lähinnä siihen, että minun ei enää tarvitse miettiä jatkuvasti omaa vuorovaikutustani, vaan se alkaa tulla jo aika luonnostaan.

Aamupäivällä toimistolla työkaverini kertoi perheestä, jossa tilanne oli pahasti kriisiytynyt. Itse en ole vielä kohdannut tähänastisella urallani perheitä, joille tulisi oikea, paha kriisitilanne elämäänsä, kuten vanhempien yhtäkkinen ero, perheenjäsenen vakava sairastuminen tai vaikkapa asunnon menetyksen uhka. Rupesin miettimään, miten itse toimisin tällaisessa tilanteessa, ja miten silloin kohtaisin perheen.

Kun tapaa kriisissä olevan ihmisen, tulee olla valmis vastaanottamaan monenlaisia tunteita syyllistymättä tai syyllistämättä. Vain, kun kriisissä oleva ihminen pääsee ilmaisemaan tunteensa, pääsee hän myös eteenpäin omassa kriisityössään. Jokaisella ihmisellä on oma aikataulunsa niin vaikeiden tunteiden kuin asioidenkin käsittelyssä. Aikataulua tälle ei voi koskaan etukäteen tietää. Ammatilaisen tehtävä on kulkea surevan tai kriisissä olevan

ihmisen rinnalla ja antaa tilaa surulle. Keskeisintä on olla läsnä aidosti, pyrkiä näkemään näkyvän taa sekä kuulla asiakkaan todelliset viestit hyvinkin toisenlaisen viestinnän alta. Auttamistyössä on äärimmäisen tärkeää tiedostaa myös se, miten käsittelemättömät kriisit vaikuttavat ihmisen käyttäytymiseen. (Mäkisalo-Ropponen, 2021, 193-194.)

Viikkoanalyysi

Tämä viikon tavoitteenani oli voimavarakeskeisen ajattelun lisääminen asiakasperheissä. Vaikka viikko olikin hieman tynkä osaltani, sain tällä viikolla paljon hyvää vuorovaikutusta perheiden kanssa, ja pääsin myös vuorovaikutustamme ja dialogiamme perheiden kanssa syventämään. Tällä viikolla tuli perheiden kanssa käsiteltyä paljon vaikeitakin aiheita, ja sain tosissani työparien kanssa purkaa käyntejä jälkeensä. Otimme tällä viikolla myös huolenaiheita puheeksi perheiden kanssa, ja keskustelimme joillain käynneillä vakavimmistakin aiheista. Sain mielestäni lisättyä voimavarakeskeistä ajattelua perheissä, ja keskityimme asiakastapaamisilla niihin asioihin, mihin perheillä on voimavaroja pohtia muutosta.

Kun työskentelee perheiden kanssa, on hyvin tärkeää etukäteen miettiä, minkälaisia huolenaiheita minkäkin perheenjäsenen kanssa voi ottaa puheeksi, ja millä kokoonpanolla huolenaiheet otetaan puheeksi. On asioita, mitä ei voi ottaa puheeksi lasten kuullen, kuten vanhempien parisuhdeasiat. Mitä laajemmin perheeseen liittyviä huolenaiheita pyritään määrittelemään, sitä tärkeämpi on ottaa huomioon kaikkien perheenjäsenten näkemykset asioista. Voi myös olla niin, että työntekijät ja perheenjäsenet voivat olla hyvin eri mieltä huolenaiheista ja niiden tasoista. Kun huolenaiheita tutkitaan ja löydetään yhdessä perheenjäsenten kanssa, on se kaikkein paras lähtökohta niin perheen voimavarojen, kun tuenkin tarpeen kartoituksessa. (Vilén ym. 2010, 44.)

3.7 Viikko 7: Palvelujärjestelmän tuntemus

Tällä viikolla tavoitteenani on oppia tuntemaan paremmin palvelujärjestelmää, ja kiinnittää huomiota siihen, että osaan ohjata asiakkaita tarpeellisten palveluiden piiriin. Opettelen tällä viikolla myös ottamaan enemmän selvää vaihtoehdoista, mitä voisin perheille ehdottaa perheohjauksen tueksi. Esimerkiksi seurakunnan tai eri järjestöjen tapahtumat, tukipalvelut tai vaikkapa iltapäiväkerhot lähialueella.

Oikea palvelu oikea-aikaisesti mahdollistuu, kun palveluohjaus on ammattitaitoista ja tietysti, kun sitä on hyvin saatavilla. Suomalainen palvelujärjestelmä ja sitä koskevat lait sekä ohjeet muodostavat yhdessä monimutkaisen kokonaisuuden. Kuormittunut tai haavoittuvassa

asemassa oleva sosiaalipalveluita tarvitseva asiakas ei välttämättä löydä voimavaroja omien oikeuksiensa ajamiseen tai oikeiden palveluiden löytämiseen ja hankkimiseen. Toimivan palveluohjauksen elementtejä ovat luottamuksellinen vuorovaikutussuhde, tietotaito, tavoitettavuus, jaettu asiantuntijuus sekä vastuutyöntekijä. Näistä elementeistä palveluohjauksessa on tuloksena asiakkaan osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääntyminen sekä uudet yhteistyöverkostot ja yhteistyömuodot, jotka osaltaan auttavat asiakasta eteenpäin. (Näkki & Sayed, 2015.)

Minulla on tulossa tällä viikolla ensimmäinen chat-päivystysvuoro, sekä tapaamisia jo tuttujen perheiden kanssa.

Maanantai 27.11

Aamupäivän tein kirjauksia koneella. Minulla oli myös Teams- palaveri yhden työparini kanssa, jossa pohdimme meidän yhteisten asiakkaittemme tilanteita ja suunnittelimme seuraavia käyntejä. Alkuiltapäivästä minulla oli konsultaatioaika yhdestä asiakasperheestämme perheterapeutin kanssa. Hänen ammattitaitonsa on aina yhtä ihailtavaa, ja suht lyhyen konsultaatiopuhelun aikana sain hänen ansiostaan paljon uutta näkökantaa perheen tilanteeseen ja keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin.

Ilmapäivällä lähdin työparin kanssa asiakastapaamiselle, jossa näimme vain perheen äitiä. Olin tyytyväinen siitä, miten hienosti olen itse ruvennut oppimaan kuuntelun taidon. Olin jossain vaiheessa huolissani siitä, että en malttaisi kuunnella asiakkaita, tai että teen keskeytyksiä, koska minulla on ennen ollut vaikeuksia keskittyä oikeasti kuuntelemaan. Nyt huomaan, että minulla tulee jo luonnostaan kuuntelijan rooli asiakastapaamisissa, ja osaan kysyä syventäviä jatkokysymyksiä. Olen onnellinen siitä, että olen parantanut taitojani kuuntelijana.

Kuuntelun taito on perheohjaajan ammatissa tärkeää. Vaikka asiakas kertoisi tapahtumista, joiden tilanteisiin tai tapahtumiin työntekijä voi samaistua, ei hänellä kuitenkaan ole asiakkaan yksilöllistä kokemusta asiasta. Yksilöllinen asiantuntijuus, mikä asiakkaalla hänen kokemastaan tilanteesta tai tapahtumasta on, muodostuu eletystä elämästä sekä siitä ympäristöstä, missä asiakas elää. Olisikin hyvä suhtautua puhujaan kuin opettajaan, joka voi opettaa kuuntelijalle jotain sellaista ainutlaatuista, mitä kuuntelija ei vielä tiedä. Se tekee dialogista kunnioittavamman, jolloin myös toisen ihmisen kuuleminen oikeasti onnistuu myös paremmin. (Väisänen ym. 2009, 43.)

Tiistai 28.11

Aamulla lähdin hakemaan joulupuu- paketteja kirjastosta. Olin saanut viestin, että heillä alkaa olemaan varasto taas niin täynnä joulupaketteja, etteivät ne enää mahdu. Muuten kirjailin menneitä tapaamisia aamupäivän. Päivällä lähdin tapaamiseen. Tästä tapaamisesta tuli hyvin onnistunut fiilis. Välillä perheen kanssa on ollut tunne, että onko meidän käynneistämme mitään hyötyä, mutta nyt oli ensimmäisiä kertoja, että oikeasti olimme perheen kanssa hyvässä vuorovaikutuksessa ja keskustelimme. Ehkä nyt olimme saaneet luotua perheelle tunteen, että meihin perheohjaajiin voi luottaa. Se tuntui hyvältä.

Iltapäivästä lähdin toiseen asiakastapaamiseen. Pelasimme työparini kanssa perheen lasten kanssa Valovoima- peliä, joka on tunne- ja voimavarapeli. Pelissä nostellaan kortteja, jotka me työntekijät valitsemme peliin aina sen kulloistakin käyttötarkoitusta varten. Korteista tulee erilaisia lauseita, joita pitää jatkaa, esimerkiksi "kun minua kiukuttaa...". Saimme lapset peliin hyvin mukaan.

Keskiviikko 29.11

Tänään minulla oli aamusta ensimmäinen chat-päivystysvuoro. Jännitin koko aamun, tuleeko chat-viestejä ja miten osaan niihin vastata. Onneksi tiimiläisiäni oli myös toimistolla, ja tiesin, että voin kysyä tarvittaessa apua heiltä. En tiedä miksi jännitin chattia niin paljon, ehkä siksi, kun ei voi yhtään tietää, minkälaisia kysymyksiä sieltä tulee, ja mistä löydän niihin kysymyksiin äkkiä vastaukset. Chatin juuri loppuessa sainkin ensimmäisen chat-viestini. Osasin kuitenkin tiimiläiseni kanssa vastata kysymykseen hyvin, ja minulla jäi chatista oikeastaan aika hyvä fiilis. Kyllä varmasti chatin toisessa päässä olevat, jotka meiltä apua pyytävät, ymmärtävät sen, että emme ole robotteja emmekä voi antaa vastauksia kaikkeen sekunnissa, vaan odottavat vastauksen saamista. Ensi chat- vuoroni aion ottaa rennommin. Iltapäivästä menin tapaamaan työparin kanssa uutta asiakasperhettä, joka meillä alkoi viime viikolla. En itse päässyt aloitustapaamiseen. Huomasin tapaamisella sen, miten tärkeää aloitustapaamiseen osallistuminen olisi. Pääsin toki hyvin tapaamiseen mukaan, ja olin lukenut aloituspalaverin kirjaukset, mutta silti minulla oli tunne, että hyppään jotenkin kesken työskentelyyn mukaan, kun en aloituksessa ollut mukana.

Torstai 30.11

Minulla ei ollut tänään asiakastapaamisia. Pidin toimistopäivän. Soitin tänään anonyyminä pitkän puhelun ADHD- liiton neuvontapuhelimeen, ja sain sieltä hyviä ja asiantuntevia neuvoja koskien yhtä asiakasperhettäni. On tärkeää, että joissain päivissä asiakastapaamisia ei ole paljoa tai ollenkaan, jotta pystyy keskittymään tällaisiin asioihin. Iltapäivästä kirjailin asiakastapaamisia, neuvottelin työparieni kanssa siitä, miten asiakasperheittemme kanssa kannattaisi työskentelyä jatkaa, ja mihin asioihin kiinnittää jatkossa huomiota. Päivittelin

myös sähköistä kalenteriani ja laitoin ensi viikon ajanvaraukset asiakastietojärjestelmän kalenteriin, jota kautta ne tilastoituvat toteutuneina käynteinä.

Perjantai 1.12

Pidin tänään etäpäivän. Katselin aamupäivästä neljä tuntia kestävän sosiaalihoitolaki-koulutuksen, jonka sisältö oli oikein mielenkiintoinen. On hyvä aina silloin tällöin virkistää muistiaan siitä, mihin ja minkälaisiin asioihin tulee kiinnittää huomiota, kun teemme sosiaalihoitolain mukaista perhetyötä. Iltapäivällä katsoin vielä seuraavan viikon kalenterin, että se on ajan tasalla. Kaivoin myös uuden asiakkaan osoitteen, jotta tiedän maanantaiaamuna, minne päin lähdän perhetyön aloitustapaamiseen. Lopetin päivän hyvissä ajoin, ja otin viikolta kertyneet tunnit tänään pois.

Viikkoanalyysi

Viikon tavoitteenani oli tutustua paremmin palvelujärjestelmään, jotta voin ohjata asiakasperheitä paremmin palveluiden piiriin. Opin tällä viikolla paljon erilaisista palveluista, ja pystyin asiakasperheitä palveluiden piiriin ohjaamaan. Otin selvää tällä viikolla esimerkiksi ADHD-liiton palveluista aikuisille ja lapsiperheille, ja vein tätä sanomaa ja vinkkejä eteenpäin asiakasperheelle. Tutustuin myös lapsipsykiatrian poliklinikan palveluihin alueellamme, ja soittelin yksikölle yleisistä ohjeista ja siitä, miten palveluun hakeudutaan, jotta voin ohjeistaa asiakasperhettä. Tuntui hyvältä huomata, miten paljon oma selvitystyöni auttaa perheitä, ja samalla saan itsekin koko ajan lisää tietoa palvelujärjestelmästä.

Oma ohjaajuuteni asiakaskäynneillä oli tällä viikolla mielestäni hyvää ja sujuvaa. On ihanaa huomata, miten tutuiksi olemme jo asiakasperheiden kanssa tulleet. Asiakasperheiden lapset muistavat minut jo nimeltä, ja usein tulevatkin jo innoissaan vastaan, kun tulemme työparin kanssa perheen ovelle. On ihanaa osoittaa lapsille aitoa välittämistä heidän elämästään ja elämäntilanteistaan.

Välittäminen on sana, jota ei usein palveluammattien eettisissä ohjeissa kuvata. Useimmiten siellä puhutaan kunnioituksesta ja arvostuksesta, ei välittämisestä. Myös aito välittäminen työntekijän suunnalta perheen tilanteesta ja perheen jäsenistä on tärkeää, sillä jos asiakas tuntee, että hänestä ei aidosti välitetä, ei hän tunne myöskään tullessa autetuksi tai aidosti kohdatuksi. Välittämiseen kuuluu esimerkiksi myötätunto ja yhdessä jaettu ilo. Varsinkin lapset aistivat herkästi, jos työntekijä ei heistä välitä. Vaikka lapsi tuntuisi työntekijänkin mielestä erityisen haastavalta sekä voimia vievältä, on tärkeää pohtia, mitä miellyttävää lapsessa on. Vaikka lapsi käyttäytyisi kuinka haastavasti ja ärsyttävästi, mutta työntekijä pystyy tavoittamaan mielessään myös positiivisia ajatuksia lapsesta, muuttuu myös

työntekijän elekieli lasta kohtaan, ja lapsi taas voi tuntea, että työntekijä välittää hänestä. (Vilén ym. 2010, 69-70.)

3.8 Viikko 8: Ajankäytön hallinta

Tällä viikolla tavoitteenani on ajankäytön hallinta, sillä viikko on hieman tynkä. Itsenäisyyspäivä osuu keskiviikolle. Minun täytyy saada pidettyä kirjaukset ajan tasalla sekä ehtiä palautua ja maadoittua käyntien välissä, sillä parina päivänä minulla on aika montakin asiakastapaamista. Tämän viikon perjantain olen jo onneksi valmiiksi pyhittänyt kirjaamiselle. Kiinnitän tällä viikolla erityistä huomiota siihen, että vaikka minulla on parina päivänä vähän tiukempi aikataulu, otan aikaa tapaamisten välissä ja omien ajatusteni kasaamiselle. Minulla alkaa tällä viikolla myös taas uusi asiakasperhe. Kiinnitän huomiota tämän viikon asiakaskäynneillä positiivisiin kohtaamisiin ja vanhempien vahvistamiseen sekä heidän kohtaamiseensa voimavarakeskeisesti.

Jotta vanhempi pystyy kohtaamaan oman lapsensa tarpeeksi sensitiivisesti sekä empaattisesti, tarvitsee vanhempi myös omia hyviä kokemuksia myötätuntoisesta kohtaamisesta. Jos vanhemmalla ei ole ollut omassa lapsuudessaan riittävästi kokemuksia empaattisesta kohtaamisesta, ei hän välttämättä osaa suhtautua omaan lapseensa niin sensitiivisesti. Kun perheen kohtaava työntekijä tarjoaa vanhemmille uusia kokemuksia myötätuntoisista ja empaattisista kohtaamisista, voivat ne lisätä vanhemman ymmärrystä omista sisäisistä toimintamalleistaan sekä tarjota uudenlaisia mahdollisuuksia lapsen kanssa toisin toimimiseen. Jokainen empaattinen ja myötätuntoinen kohtaaminen voi lisätä mahdollisuuksia vanhemman oman mentalisaatiokyvyn paranemiseen, joka puolestaan lisää lapsen hyvinvointia ja turvallisen kiintymyssuhteen kehitystä. (Viinikka 2014, 67-68.)

Maanantai 4.12

Uusi viikko alkoi heti uudessa perheessä siirtopalaverilla. Useimmiten perheelle nimetty omatyöntekijä/ sosiaalityöntekijä perhesosiaalityöstä osallistuu siirtopalaveriin

palvelutarpeen arvioinnin tiimin kanssa, ja vasta sen jälkeen omatyöntekijä sopii perhetyön kanssa perhetyön aloituksen perheessä. Nyt olimme perheohjaajina kuitenkin jo siirtopalaverissa mukana, sinne osallistui siis meidän perheohjaajien lisäksi myös omatyöntekijä perhesosiaalityöstä sekä sosiaaliohjaaja palvelutarpeen arvioinnista. Oli mielenkiintoista kuulla palvelutarpeen arvioinnin havaintoja heidän matkaltaan perheen kanssa, olivathan he työskennelleet perheen kanssa jo kolme kuukautta. Siirtopalaverista tulini toimistolle. Iltapäivällä piti olla toinen asiakastapaaminen, mutta se peruuntui, koska perheen lapset olivat sairaana. Iltapäivän tein kirjauksia ja suunnittelin kalenteria eteenpäin.

Tiistai 5.12

Tämän päivän tapaamisissa korostui toivon teema. Minulla on pari asiakasperhettä saman työparin kanssa, ja kummassakin päivän tapaamisessa totesimme, että ehkäpä asiat muuttuvat perheissä pikkuhiljaa kohti hyvää ja parempaa kohti. Olen jo aiemminkin tässä päiväkirjassa pohtinut sitä, mikä on se voima, joka saa muutoksen siemenen perheessä aikaan. Meidän perheohjaajien läsnäolo varmasti osaltaan vaikuttaa, vaikka en siitä kunniaa itselleni halua kokonaan ottaa, mutta ehkä meidän läsnäolomme on osaltaan se havahduttava muutoksen siemen perheessä, joka saa heidät miettimään omia toimintatapojaan, ja myös itse panostamaan siihen, että negatiivisuuden kehä saadaan katkaistua ja muutos kohti parempaa voi alkaa.

Tänään opin kantapään kautta myös sen, että jos olen menossa yksin koulupalaveriin, on minun otettava tarkasti selvää siitä, mihin olen menossa. Olin ajoissa koululla, mutta kun en löytänyt oikeaa luokkaa, kysyin asiasta, jolloin minulle selvisikin, että koululla on itseasiassa kolme eri toimipistettä, ja se, mihin minä olin menossa, oli kolmen kilometrin päässä. Ajallisestihan sinne ei ajanut kauaa, mutta koska huono ajokeli, enkä tästä toimipisteestä löytänyt heti oikeaa luokkaa, olin reippaasti myöhässä. Sätin itseäni etsiessäni oikeaa luokkaa, että miksi en kysynyt tarkemmin, missä koulu sijaitsee. Minulle on aina ollut vaikeaa olla myöhässä, ja olen todella tarkka aikatauluista. Jos lähdän jonnekin uuteen paikkaan, lähdän yleensä niin hyvissä ajoin, että olen perillä vähintään 10 minuuttia ennen tapaamisen alkua. Näin ei käynyt tällä kertaa, mutta annoin virheen itselleni anteeksi. Koulupalaverista jouduin vielä lähtemään kesken, sillä minulla oli iltapäivällä vielä yksi asiakastapaaminen. Oli todella vaikeaa takellella osallistujille, että joudun nyt lähtemään aiemmin. Olin suunnitellut, että kerron heti koulupalaverin alussa, että joudun lähtemään 15 minuuttia ennen palaverin loppua. Mutta koska olin myöhässä, en sitä tilaisuutta saanut. Kun olin pahoittelujen jälkeen päässyt ulos koululuokasta, lähdin kiireesti seuraavaan tapaamiseen, että en siitäkään myöhästyisi.

Päivän viimeinen tapaaminen meni hyvin. Tapasin perheen vanhempia työparini kanssa. Keskityin käynnillä kuuntelemaan vanhempia ja olemaan myötätuntoinen sekä empaattinen.

Keskiviikko 6.12

Itsenäisyyspäivä

Torstai 7.12

Tänään minulla oli tiukan aikataulun päivä. Minulla piti olla 4 tapaamista, chat-päivystys työkaverin kanssa, tiimi sekä toisen opinnäytetyön opponointi työpäiväni välissä. Periaatteessa päivystämme chatissa aina yksin, mutta olemme tiimikavereiden tukena mahdollisuuksien mukaan, ainakin näin aluksi, että voimme pähkäillä chatissa tulevia kysymyksiä yhdessä. Aamun ensimmäinen tapaaminen peruuntui perheen lasten sairastelun vuoksi. Menin siis suoraan toimistolle päivystämään chatissa kollegan kanssa. Chatissa oli hiljaista. Chatin jälkeen menin rauhalliseen koppiin opponoimaan opiskelijan, joka myös oli kirjoittanut opinnäytetyönsä päiväkirjamallisena, työn. Kerkesin onneksi syödä samalla kun teimme työparini kanssa toimintasuunnitelman iltapäivän käynneille. Minulla on työparini kanssa kolme tapaamista iltapäivällä putkeen. Ennen käynneille lähtemistä meillä oli vielä tiimi. Tiimistä lähdimme työparini kanssa asiakaskäynneille, ja iltapäivä hujautti ohi hyvinkin nopeasti. Käynnit menivät hyvin, mutta kovin usein en jaksaisi tällaista päivää, ja olo oli aika uupunut, kun pääsin kotiin. Huomasin taas palautumisen ja reflektoinnin tärkeyden tapaamisten välissä. Tällaisen päivän jaksaa silloin tällöin, mutta ei kovin usein. Onneksi alueellamme on suht pitkät välimatkat, ja auto on ainakin itselleni paikka, missä voin rauhassa yksikseni hengähtää tapaamisten jälkeen.

Perjantai 8.12

Juttelin aamulla työparini kanssa eilisistä tapaamisista, ja kävimme läpi sitä, mitä olimme puhuneet ja mihin asiaan jatkossa kiinnitämme huomiota. Kirjailin edellisen päivän asiakaskäyntejä. Kävin kirjastossa hakemassa pari isoa joulupuupakettia, sillä kirjastolla on niin huonot säilytystilat, että he eivät kovin isoja paketteja pysty säilyttämään. Vein myös

läheiseen apteekkiin lisää joulupuu- lappuja, sillä heidän kuusestaan olivat laput loppuneet. Onneksi olin jo etukäteen pyhittänyt tämän perjantain vain kirjauksille ja muille toimistohommille, sillä päivä hujautti hyvin nopeasti, ja lähdinkin jo viikonlopun viettoon.

Viikkoanalyysi

Tämän viikon teemana oli ajankäytön hallinta. Hallitsin ajankäyttöäni mielestäni hyvin, kiireestä huolimatta. Itse olen kyllä aina nauttinut hektisestä työilmapiiristä, mutta tällaisessa työssä, jossa tarkoitus on pysähtyä perheiden kanssa tärkeiden asioiden äärelle, ei kiireelle ole sijaa.

Vaikka itselläni ei usein ole liian kiireisiä päiviä, on ihmissuhdetyössä tärkeitä myös aina muistaa omien voimavarojen tukeminen. Myös työntekijä voi uupua. Voimavarojen säilymiseen ihmissuhdetyössä on olemassa kolme periaatetta. Ensinnäkin, työntekijän tulee osata auttaa itseään, vasta silloin hän pystyy huolehtimaan muista. Niin fyysinen kunnosta huolehtiminen kuin toimivat ihmissuhteet lisäävät työntekijän jaksamista. Toisena periaatteena on, että ihmissuhdetyötä tekevällä tulisi aina olla työyhteisössään henkilö, jonka kanssa pohtia ja tutkia työtään emotionaalisen kuormittumisen näkökulmasta. Tällainen henkilö voi olla vaikka kollega, esihenkilö tai työnohjaaja. Kolmanneksi, pitää muistaa olla armollinen itseään kohtaan. Usein työntekijät ovat itse oman työnsä vaativimpia tuomareita. Ammattiauttajat tarvitsevat oman keskeneräisyytensä sietämistä sekä suvaitsevaisuutta niin itseään kuin toisiaan kohtaan. (Vilén ym. 2010, 85-86.)

Vaikka puhun välillä kiireisistä päivistä, ei yksikään asiakasperhe ole kiirettämme huomannut, ja tapaamisella rauhoitumme aina perheen asioiden äärelle. Usein, jos joko minulla tai työparillani on tiukka aikataulu, sovimme jo ennen käyntiä, että tänään olemme käynnillä esimerkiksi maksimissaan tunnin. Silloin voimme jo hyvissä ajoin ruveta pikkuhiljaa viemään keskusteluja niille raiteille, että pääsemme lopettelemaan perheen kanssa tunnin jälkeen, ilman, että ilmaisimme aikataulumme tai kiirettämme mitenkään perheelle.

3.9 Viikko 9: Työn organisointi

Tämän viikon teemoina ovat organisaatiokyky ja mukavat joulunajan muistamiset ja tekemiset. Maanantaina tulemme keräämään kaikilta alueen joulupuu- keräyspisteiltä lahjat, sekä lajittelemaan ne. Minun täytyy osata hallita seuraavalla viikolla omaa ajankäyttöäni, jotta kerkeän joulupuu- keräysten välissä myös suunnitella asiakaskäynnit ja tietysti jättää aikaa myös kirjaamiselle.

Ajan käyttöä työpaikalla voi hallita esimerkiksi priorisoimalla työtehtävät. Meillä ihmisillä on usein taipumusta priorisoida kiireellisiä ja tärkeitä tehtäviä. On hyvä kuitenkin muistaa, että kaikki kiireelliset tehtävät eivät ole tärkeitä. Aikaa kannattaa muistaa varata myös tärkeisiin

ydintehtäviin, jotka ovat pitkäjänteisiä mutta eivät välttämättä niin kiireellisiä. Myös realistinen työtehtävien aikatauluttaminen on tärkeää. On hyvä myös muistaa, että jatkuvat keskeytykset häiritsevät omaa keskittymistä, ja välillä kannattaa sulkea vaikka työsähköposti, että saa rauhassa keskittyä johonkin asiaan, ja kertoa työkavereille, jos tarvitsee hetken omaa rauhaa. (Työterveyslaitos 2019.)

Otan näitä vinkkejä käyttöön oman ajanhallintani parantamiseksi työssä. Jos tarvitsen ensi viikolla esimerkiksi kirjaamisrauhaa, suljen työsähköpostin siksi aikaa. Muistan myös priorisoida työtehtäviäni, ja tulevan viikon priorisoin sille, että saamme Joulupuu-keräyksen hoidettua kunnialla loppuun.

Maanantai 11.12

Tänään haimme työparini kanssa kunnan alueen eri toimipisteistä valtavan määrän Joulupuu-keräyksen joululahjoja. Meillä oli kaksi isoa autoa pullollaan, kun ajelimme ympäriinsä. Tuli ihana joulufiilis, kun näin, miten paljon lahjoittajat ovat paketteihin panostaneet, ja miten paljon keräys tuotti. Keräyspisteinä toimi kunnan alueella esimerkiksi kauppoja, apteekkeja ja kampaamo. Todellinen työ alkoi vasta, kun olimme keränneet valtavan määrän joululahjoja toimistomme tuulikaappiin. Meillä oli käytössä pitkä käytävä, jolle lajittelimme numeroidut paketit numerojärjestykseen, ja niitä oli lähemmäs 400. Numeroidut paketit olivat niitä toiveita, joita olimme keräykseen osallistuvien työntekijöiden asiakaslapsilta saaneet suoraan. Lisäksi yksi huone täyttyi täysin ylimääräisistä lahjoista, jota keräys oli tuottanut. Onneksi ylimääräisiä oli niin paljon, sillä meillä oli tiedossa myös paljon perheitä, jotka eivät olleet joulupuukeräykseen kerenneet mukaan, jos vaikka työntekijälle oli selvinnyt vasta myöhemmin, miten vähävarainen perhe on. Teimme työparini kanssa pitkän päivän lajitellessamme lahjoja, mutta se oli kivaa työtä.

Tiistai 12.12

Jatkoimme heti aamusta lahjojen lajittelua. Ensimmäiset työntekijätkin saapuivat lahjoja noutamaan, kun olimme saaneet heidän lahjansa lajiteltua. Työntekijöitä oli mm. lastensuojelusta, perhesosiaalityöstä ja seurakunnalta. He jakavat lahjat sitten omille asiakkailleen. Lahjojen lajittelussa ja työntekijöiden vastaanottamisessa meni koko aamupäivä. Lisäksi kävin hakemassa apteekista ja kirjastosta lisää lahjoja, jotka olivat saapuneet vielä tänään. Iltapäivällä minulla oli asiakaskäynti, jonka olimme onneksi työparin kanssa suunnitelleet jo hyvissä ajoin, koska tänään ei olisi suunnittelulle jäänyt aikaa.

Asiakaskäynti meni hyvin, ja vuorossa oli osallistavaa tekemistä perheen lapsille. Pyrimme perhetyössä aina, jos esimerkiksi teemme perheelle sääntötaulukon tai muun vastaavan, siihen, että kaikki perheenjäsenet osallistuvat sen tekemiseen. Jos veisimme vain valmiita pohjia ja kertoisimme, että ruvetkaa käyttämään tätä, ei vaikutus olisi yhtä suuri, kun silloin, kun perheen lapset itse osallistuvat askarteluun ja taulun tekemiseen.

Keskiviikko 13.12

Aamulla huristelin lumipyryssä ensimmäiselle kotikäynnille. Huomaan itsessäni nyt tapahtuneet sellaista ammatillista kasvua, että osaan jo mielestäni aika hyvin hahmottaa, mihin ja minkälaisiin asioihin kannattaa kiinnittää huomiota asiakaskäynneillä. Osaan kysyä oikeita kysymyksiä, ja myös pysäyttää keskustelun tarvittaessa kysyäkseni lisäkysymyksiä. Olen myös oppinut kuuntelemaan paremmin. Olen iloinen tästä muutoksesta.

Parhaimmillaan ammatillinen kasvu on sitä, että työntekijällä on ammatillisuuden antama turva ja tuki, jonka avulla hän pystyy asettumaan tilanteeseen läsnä olevasti. Jos työntekijä on ammatillisesti epävarma, saattaa hän määrittää asiakkaan ja tämän tilanteen liian nopeasti ja kapeasti, jolloin ihminen jää kohtaamatta, ja hänen voimavaransa löytämättä (Vilén ym. 2010, 91). Näin minäkin toimin usein vielä syksyn alussa. Saatoin mielessäni määritellä liikkakin asiakasperheen tilannetta. Tällöin apuun tuli onneksi työparityöskentely ja kokeneempi työpari rinnalleni, enkä joutunut vielä alkuvaiheessa käydä syventäviä dialogeja perheen kanssa yksin. Jos jotain olen tämän syksyn aikana oppinut, niin sen, että ensivaikutelma perheestä tai asiakkaasta ei ikinä yksin pidä paikkaansa, vaan syyt ja seuraussuhteet tilanteeseen johtamiseen ovat niin moninaiset ja usein ylisukupolvisetkin, ettei ensinäkemältä perheestä voi saada irti mitään muuta, kun pienen pintaraapaisun.

Ensimmäisen asiakaskäynnin jälkeen kävin pikaisesti viemässä yhdelle asiakasperheelle joulupuulahjat, joista he olivat kovin onnellisia. Sen jälkeen suuntasin toimistolle. Meillä oli tänään oman tiimin ja perhesosiaalityön kanssa joulupuuro- lounas läheisessä lounasravintolassa. Pidimme siellä myös viikkotiimimme. Iltapäivällä oli vielä viimeinen asiakaskäynti. Oma vuorovaikutukseni oli käynnillä mielestäni hyvää, ja osasin kiinnittää perheen kanssa huomiota oikeisiin asioihin.

Torstai 14.12

Aamupäivän vietin taas viimeisten joulupuulahjojen kanssa. Lahjoja on vielä hakematta jonkin verran. Vein pari joululahja- kasaa parin työntekijän toimistoihin, jotka sijaitsevat samassa rakennuksessa meidän kanssamme. Sitten lähdin työparini kanssa autolla hakemaan yhden asiakasperheen lapsia, sillä olimme lähdössä heidän kanssaan kahville. Perhetyöllä ja lastensuojelulla on kaksi yhteiskäyttöautoa, joita käytetään aina silloin, kun kuskataan asiakasperheen lapsia. Asiakkaita emme saa ottaa omien autojemme kyytiin. Onneksi työparini ajoivat autoa, sillä itse en ole sitä vielä ikinä ajanut, enkä ensimmäistä kertaa olisi nyt halunnut koittaakaan, sillä oli niin sankka lumipyry. Haimme lapset kotoaan, tulimme toimistolle tekemään pari tehtävää, ja ajoimme vielä kahvilaan kahville. Oli mukavaa päästä tekemään heidän kanssaan jotain vähän erilaista, ja meillä oli kiva iltapäivä. Myöhemmin iltapäivästä minulla oli vielä yksi tapaaminen toimistolla. Tässä tapaamisessa huomasin muutoksen, mikä asiakkaissa tapahtui, kun he tulivatkin meidän luoksemme, viralliseen toimistorakennukseen, eikä tapaamispaikkana ollutkaan heidän oma kotinsa, jonka keittiön pöydän äärellä olemme yleensä istuskelleet. Kun perheohjaaja menee asiakkaan kotiin, siirtyy hän konkreettisesti yksityisalueelle, jossa kuitenkin hoitaa julkista tehtävää (Järvinen ym. 2012, 164). Roolit siis sekoittuvat, kun nähdäänkin ensikertaa toimistolla. Tällöin asiakkailta poistuu myös kodin antama suoja, eikä vaikeista asioista puhumista voi vältellä esimerkiksi keittämällä kahvia tai rapsuttamalla koira.

Perjantai 15.12

Järjestelin viimeisiä joulupuu- lahjoja, ja autoin seurakunnan työntekijää, joka tuli hakemaan meiltä ylimääräisiä lahjoja jaettavaksi seurakunnan kautta. Oli ihanaa annella ylimääräisiä lahjoja seurakunnan työntekijälle, sillä hän oli aidosti onnellinen siitä, miten heidän kauttaan on paljon tarvitsevia, ja kuinka moni nyt saa ihanan joululahjan. Hänen hyvä mielensä tarttui minuunkin. Kun seurakunnan työntekijä oli lähtenyt, kirjailin eilisiä asiakastapaamisia. Iltapäivällä meillä oli asiakastapaaminen työparin kanssa.

Viikkoanalyysi

Tavoitteeni tälle viikolle oli oman työni organisointi, ja onnistuin siinä hyvin. Tällä viikolla oli ihanaa joulufiilistä ja oikein hyvän mielen viikko. Työpari, jonka kanssa Joulupuu-keräystä perhetyön osalta toteutin, sanoikin minulle osuvasti, että Joulupuu- lahjojen hakeminen on aina vuoden paras työpäivä. Hän on tehnyt Joulupuu-keräystä jo useamman vuoden, ja voin kyllä allekirjoittaa hänen ajatuksensa. Oli ihanaa tehdä työviikolla nyt jotain täysin erilaista, ja samalla jakaa hyvää joulumieltä. Ajankäyttöni oli tällä viikolla hyvää, ja mitään tärkeää ei jäänyt tekemättä. Keskityin siihen, että priorisoisin Joulupuu- keräyksen, ja olin jo valmiiksi

aikataulutannut niin, että minulla on loppuviikosta aikaa hoitaa kirjaukset. Parissa eri asiakastapaamisessa menneellä viikolla huomasin hyvin sen muutoksen, kun asiakkaat viedään pois kotitympyröistä. Oli tärkeää huomata, miten erilaista vuorovaikutus on silloin, kun asiakkailla ei ole kotitympyröiden tuomia ärsykeitä mukana.

3.10 Viikko 10: Reflektointi

Tästä lähtee viimeinen viikko päiväkirjaani. Tällä viikolla tavoitteenani on reflektoida mennyttä 10 viikkoa, ja miettiä ja katsoa, miten olen kehittynyt. Minulla oli päiväkirjaani paljon tavoitteita, joita olen menneiden viikkojen aikana käynyt läpi. Tällä hetkellä tuntuu, että olen saavuttanut tavoitteeni hyvin. Vaikka perheohjaajana ei koskaan voi olla valmis, olen nyt kuitenkin ottanut pienen askeleen kohti ohjaajuutta ja kasvanut ammatillisesti mielestäni todella paljon näiden 10 viikon aikana. Olen oppinut paljon ohjaajuuden prosessista, ja minulla on vahva tunne siitä, että sisäistän prosessin perhetyön ohjaajuuden näkökulmasta hyvin.

Ohjausta voi tarkastella prosessina, joka kattaa koko ohjaustoiminnan kokonaisuuden. Ohjausprosessi alkaa tavoitteiden asettamisesta, jolloin asiakkaan kanssa yhdessä päätetään, mihin toiminnalla pyritään. Kun tavoite on määritelty, ruvetaan miettimään suunnitelmaa, jolloin mietitään erilaisia keinoja, miten tavoitteet voidaan saavuttaa. Kun ohjausta toteutetaan, tehdään se yhdessä suunniteltujen tavoitteiden perusteella. Pitää tietysti muistaa, että suunnitelma voi muuttua matkan varrella, ja sitä joudutaan usein muokkaamaan, ja uusia tavoitteitakin voi ilmentyä. Menetelmien käyttö on hyvä väline matkalla kohti tavoitetta, mutta tulee muistaa, että menetelmät ovat vain välineitä matkalla tavoitetta, eivät ohjauksen itsetarkoitus. Kun ohjaamistyö on toteutettu, on vuorossa palautteen ja arvioinnin vuoro. (Kalliola ym. 2010, 77-78.)

Perhetyön prosessissa palautteen ja arvioinnin virkaa toimittavat 3 kuukauden välein pidettävät väliarviot, johon osallistuvat perheen omatyöntekijä, perheohjaajat sekä asiakasperhe. Tähän päiväkirjaan en kerennyt saamaan yhtään väliarviota, mutta usean asiakasperheen väliarviot lähestyvät, ja siksi kiinnitänkin tällä viikolla huomiota perhetyön ohjaajuuden prosessiin, ja tarkastelen, onko perheissä menty niitä tavoitteita kohti, mitä alkutapaamisella olemme tavoitteiksi sopineet.

Tällä viikolla meillä on tiedossa myös kaikenlaista joulutekemistä, ja toki tulemme katsomaan, miten hoidamme asiakkuudet joululomien yli.

Maanantai 18.12

Tulin aamusta toimistolle. Meillä piti olla asiakastapaaminen työparini kanssa toimistolla, mutta se peruuntui. Vietin siis koko aamupäivän toimistolla kirjaillen ja yrittäen työparieni kanssa miettiä, miten tapaamme perheitä joululomien ajan, ettei liian pitkää taukoa tulisi. Lähdin myöhemmin iltapäivästä päivän ainoalle asiakastapaamiselle. Tämä oli ensimmäinen kerta perheen luona aloitustapaamisen jälkeen, ja se osoittautui myös viimeiseksi, sillä perhe muuttaakin joulun jälkeen toiselle paikkakunnalle.

Tiistai 19.12

Meillä oli aamupäivästä mielenkiintoinen työnhjaus. Olen oppinut ymmärtämään, miten tärkeitä työnhjauskerrat ovat. Työnhjauksessa istumme koko tiimin voimin alas pariaksi tunniksi, ja keskustelemme työnhjaajan kanssa työstä, tiimistä ja työn sujuvuudesta. Keskustelut ovat hyvin tärkeitä, ja ne vievät meitä tiiminä eteenpäin. Työnhjauksen jälkeen meillä oli työparin ja yhden asiakasperheen omatyöntekijän kanssa keskustelua asiakasperheen tilanteesta. Tein työparini kanssa lastensuojeluilmoituksen kyseisestä perheestä. Yleisesti ottaen, vaikka perheellä on jo tukea perhesosiaalityön ja perheohjauksen kautta, jos perheohjaajille syntyy asiakasperheen tilanteesta huoli, on meidän velvollisuutemme tehdä lastensuojeluilmoitus. Näin teemme oman huolemme näkyväksi. Jos perheessä tapahtuisi jotain, ja asiaa ruvettaisiin tutkimaan, ja meidän kirjauksistamme tulisi ilmi, että olemme olleet perheen tilanteesta huolissamme, mutta emme ole tuoneet huolta riittävän hyvin esille, esimerkiksi juuri lastensuojeluilmoituksen avulla, on se meiltä työntekijöiltä vakava virhe. Iltapäivästä osallistuin vielä talokokoukseen Teamsin välityksellä. Olen meidän tiimimme talokokous vastaava. Talokokouksessa käsitellään kiinteistön ajankohtaisia asioita, ja minä puolestani välitän ajankohtaiset asiat eteenpäin tiimiläisilleni omissa viikkotiimeissämme.

Keskiviikko 20.12

Meillä oli tänään koko yksikön tapaaminen hotellilla. Osallistuimme kaikki Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen perheohjaajat sekä ammatilliset tukihenkilöt jouluseen pelipäivään, jossa söimme hyvän aamiaisen ja joululounaan, sekä pelasimme Keusote- lautapeliä. Päivä oli oikein hauska, ja oli kiva nähdä muitakin yksikön perheohjaajia. Suurin osa tiimistämme lähti jo hotellilta viettämään joululomaa, mutta minulla ja työparillani oli vielä myöhäisen

iltapäivän tapaaminen toimistolla. Kerkesin toimistolla kirjailla ja lueskella sähköposteja ennen tapaamista. Asiakastapaaminen meni hyvin. Kiinnitin tällä kerralla oikein kunnolla huomiota omaan vuorovaikutukseeni ja dialogiini asiakasperheen vanhempien kanssa, ja sain huomata, kuinka paljon olen edistynyt tämän syksyn aikana. Olin myös tyytyväinen huomattessani, kuinka paljon olemme kyseisen asiakasperheen kanssa edistyneet, ja olemme menossa hyvää vauhtia kohti tavoitteita, jotka perheen kanssa perheohjaukselle syksyllä laadimme.

Torstai 21.12

Tulin aamupäivästä toimistolle. Oli jo aika hiljaista, monet tiimiläiset olivat aloittaneet joululoman jo eilen. Kirjasin eilisen tapaamisen ja lueskelin sähköposteja. Iltapäivällä minulla oli vielä kaksi tapaamista yksikseni. Päivä venähti, sillä juttelin pitkään vielä tapaamisen jälkeen puhelimesta yhden vanhemman kanssa. Minulle jäi vähän kuormittunut olo iltapäivän käynneistä, sillä kummassakin olimme aika isojen asioiden äärellä. Päätin mielessäni, että tämä on viimeinen kerta, kun käyn yksin tapaamisilla juuri ennen loma-aikaa niin, etten heti pääse purkamaan asioita jollekin kollegalle.

Näissäkin asiakasperheissä olemme päässeet huimasti eteenpäin alkutilanteista, mutta paljon työskenneltävää on silti. Minulle jäi kuitenkin hyvä fiilis siitä, että olen osoittautunut perheille sellaiseksi henkilöksi, johon he voivat luottaa, ja kertoa oman perheensä tilanteesta minulle avoimesti. Tuntuu hyvältä olla luottamuksen arvoinen.

Perjantai 22.12

Tänään pidin etäpäivän. Yksi työkaveri oli vielä onneksi töissä, ja soitin hänelle heti aamusta keskustellakseni eilisistä asiakaskäynneistä. Sain hänestä onneksi hyvän kuuntelijan, ja minulla oli kevyempi olo aloitella joululomaa. Huomasin taas työparityöskentelyn tärkeyden, ja sen, miten tärkeää on saada jakaa omaa emotionaalista kuormaa toiselle. Keskustelussa työkaverini kanssa sain varmuuden siitä, että olin toiminut asiakaskohtaamisissa oikein, ja sain häneltä kannustavaa tukea tilanteeseen. Kirjasin vielä eiliset käynnit ja sitten suljin koneen ja lopettelin päivän hyvissä ajoin.

Viikkoanalyysi

Tämän viikon tavoitteenani oli katsoa taaksepäin tätä kymmentä viikkoa, ja miettiä niin omaa kehittymistäni kuin sitä, miten olemme onnistuneet työskentelyssä asiakasperheiden kanssa.

Viikko oli kiireinen. Parin perheen kanssa minulla tuli olo, kun tajusin, että meille tulee perheiden kanssa yli parin viikon joulutauko, että pärjäävätkö he hyvin koko tämän tauon

ajan. Kollegani kuitenkin lohdutti minua ja sanoi hyvin, että jos perhe ei kestä paria viikkoa ilman perheohjausta, he ovat väärän palvelun piirissä.

Itsessäni huomaan kehittymistä ehkä eniten omassa itsevarmuudessa. Olen ottanut perheohjaajan roolin hyvin haltuun, ja tunnen nyt paremmin kun alkusyksystä perheohjauksen prosessin ja sen, mihin milloinkin kannattaisi kiinnittää huomiota perheen kanssa työskennellessä. Tiedostan samalla kuitenkin sen, että ammatillisuus on jatkuva projekti, ja olen vielä oman projektini kanssa alkumetreillä.

Asiakasperheissä olemme saaneet perheiden kanssa tämän syksyn aikana vaihtelevasti muutosta aikaiseksi. Kaiken keskiössä perheiden kanssa on se, että asiakasperheiden vanhemmat sitoutuvat muutokseen, sillä he ovat se avain, joiden avulla myös perheen lapset sopeutetaan uusiin asioihin.

4 Yhteenveto

Kun nyt katson taaksepäin tätä kymmentä viikkoa, huomaan itsessäni, että olen saanut paljon itsevarmuutta ja olen kehittynyt. Olen oppinut paljon palvelujärjestelmästä, saanut luottamusta siihen, että minun ei tarvitsekaan tietää kaikkea kaikesta. Jos asiakas kysyy minulta jotain sellaista tapaamisella, johon en tiedä vastausta, kerron palaavani asiaan. Esimerkiksi yksi vanhempi kysyi minulta huumeseuloihin hakeutumisesta. En ollut varma käytännöstä, joten lupasin hänelle selvittää asian. Selvityksen jälkeen soitin vanhemmalle, ja kerroin hänelle ohjeet, miten seuloihin hakeudutaan. Mielestäni on hyvin tärkeää, että osaan myös sanoa suoraan, jos en tiedä kysymykseen vastausta, ja selvitän asian kunnolla, kun että antaisin perheille väärää infoa. Olen siis saanut sellaista varmuutta, että tunnen olevani riittävän hyvä perheohjaaja, vaikka en kaikkea aina tiedäkään. Oma vuorovaikutukseni perheissä on parantunut, ja minulla on vapautuneempi olo kuin alkusyksystä. Aloittaessani tätä päiväkirjaa, minulla oli vielä tunne, että minun täytyisi olla tietynlainen, uskottava ja ammattimainen, ollessani asiakaskäynneillä. Olen saanut tämän syksyn aikana huomata monta kertaa, että yksikään asiakasperhe tai tiimini jäsen ei ole kyseenalaistanut minun tämänhetkistä osaamistani, vaan olen saanut olla juuri sellainen kuin olen.

Tietoperustana tämän opinnäytetyön tekemisessä on ollut kirjallisuutta mm. vuorovaikutuksesta, dialogisuudesta, menetelmäosaamisesta ja ohjaamisesta. On ollut mielenkiintoista syventää omaa osaamistaan kirjallisuuslähteiden kautta, ja nivoa omia kokemuksia yhteen tietoperusteisten lähteiden kanssa. Kirjallisuuden lisäksi olen käyttänyt laajalti verkosta, luotettavilta nettisivustoilta, saatavaa tietoa ja materiaalia. Lisäksi olen

saanut tähän opinnäytetyöhön paljon materiaalia myös organisaation sisäisiltä kanavilta, jotka olen merkannut julkaisemattomiin lähteisiin.

Päiväkirjan alussa omaa osaamistani pohtiessa, totesin, että minulta puuttuu vielä tunne työn vaikuttavuudesta, ja onko sitä. Syksyn aikana sain huomata, että työlläni perheohjaajana on paljonkin vaikutusta perheisiin, mutta avainasemassa siinä ovat perheen vanhemmat ja heidän sitoutuneisuutensa. Heti päiväkirjan lopettamisen jälkeen meillä oli joulun jälkeen yhden perheen perhetyön lopetus. Tämän perheen vanhemmat olivat todella sitoutuneita työskentelyyn, ja kolmen kuukauden perhetyön jaksolla saimme vanhempien kanssa oikeasti muutosta arjen rutiineihin, ja heidän arkensa helpottui ja vanhempien jaksaminen parantui. He olivat kiitollisia siitä avusta, mitä olivat perhetyöltä saaneet. Toisaalta syksyn aikana minulla oli myös perheitä, joissa vanhempi kieltäytyi näkemästä arjen ongelmakohtia, eikä perhetyö heidän kohdallaan kantanut hedelmää.

Se, mitä ammattilaisuus on, on monisyinen käsite. Loppujen lopuksi ammattimaisuus on sitä, että uskaltaa asettua asiakassuhteeseen avoimesti, samalla kuitenkin tiedostaen sen vastuun, minkä rooli ammattilaisena sisältää. Ammatillisuuden karttuessa lisääntyy myös tieto siitä, mikä on oma tapa ihmisen kohtaamisen dynamiikassa. Ajan saatossa tieto siitä, miten toinen ihminen on eri tilanteissa hyvä kohdata, lisääntyy. Me ihmiset teemme toisistamme paljon oletuksia ja päätelmiä jo pelkän olemuksen perusteella sekä sanattomien viestien pohjalta. Siksi paras tapa on kohdata asiakas aina omana itsenään, eikä esittä mitään roolia, sillä asiakas tunnistaa hyvin nopeasti sen, että työntekijä yrittää olla jotain muuta kuin on. (Mönkkönen, 2018.)

Olen onnellinen, että olen saanut näiden 10 viikon aikana purkaa ajatuksiani tähän päiväkirjaan, ja vielä onnellisempi olen siitä, että olen huomannut aitoa ammatillista kehittymistä itsessäni. Alkusyksystä päiväkirjaa aloittaessani, en vielä yhtään tiennyt, mitä syksy tuo tullessaan, ja minkälaista sisältöä päiväkirjaani saan. Sisällön tähän päiväkirjaan ovat kuitenkin luoneet asiakasperheet ja heidän kanssaan kohtaamiset. Vaikka siis pystyinkin hahmottelemaan opinnäyteyötä tätä aloitellessani, oli jollain tavalla jännittävää tietää, että tätä prosessia ei voi suunnitella liikaa etukäteen, vaan päiväkirjani on muodostunut tähän malliinsa kohtaaminen kohtaamiselta, päivä päivältä. Olen oppinut tätä päiväkirjaa kirjoittaessani refleктоimaan omaa osaamistani, ja tämä prosessi on hyödyttänyt minua paljon. Viikkotavoitteita miettiessäni olen joutunut oikeasti pohtimaan syvällisemmin tulevaa työviikkoa sekä omaa ajankäyttöäni. Viikkoanalyysien kohdalla olen joka viikko saanut pohtia sitä, missä kohtaa voisin tehdä asioita vielä paremmin, ja mikä viikossa oli onnistunutta. Tällainen jatkuva työn analysointi on hyödyttänyt minua saamaan parempaa kokonaiskuvaa omasta osaamisestani sekä sen kehityksestä.

Työnantajani palaute päiväkirjasta oli positiivinen. Päiväkirjaani tullaan hyödyntämään systemaattisen perehdytystyön rakentamistyössä, ja siitä voi olla hyötyä esimerkiksi uuden työntekijän perehdyttämisessä. Työnantajan palautteen mukaan päiväkirjasta tuli hyvin ilmi se, miten ehkä kokeneemmat työntekijät pitävät ammatillisten viitekehysten valintoja itsestään selvänä, eivätkä aina muista selvittää valintojaan uudelle työntekijälle, joka saattaa niitä jäädä pohtimaan. Päiväkirja auttoi myös siis pohdinnallaan tuomaan esille niitä asioita, joita kannattaa tuoda esille enemmän uudelle työntekijälle.

Lähdekirjallisuuden käyttö yhdessä oman työn reflektoinnin kanssa on opettanut minua paljon. Tavoitteitani syksyille olivat esimerkiksi parempi menetelmäosaamisen tunteminen sekä parempi osaaminen palvelujärjestelmästä. Olen käyttänyt syksyn aikana menetelmiä asiakkaiden kanssa niin työparin kanssa yhdessä kuin yksinkin, ja olen luottavainen siihen, että oma menetelmäosaamiseni karttuu pikkuhiljaa paremmaksi. Jo nyt tunnen, että minulla on hyvä näppituntuma menetelmäosaamisen parempaan hallintaan. Palvelujärjestelmän tuntemus minulla on noussut huimasti, ja opin syksyn aikana todella paljon siitä, minkälaisiin palveluihin voin asiakkaita ohjata. Myös vuorovaikutukseni parantaminen ja siihen huomion kiinnittäminen olivat syksyille isossa roolissa. Ajattelin tätä päiväkirjaa aloittaessani, että vuorovaikutukseni voisi jotenkin huimasti parantua, kunhan vaan kiinnitän siihen joka asiakaskäynnillä paljon huomiota. Nyt olen tullut kuitenkin siihen lopputulokseen, että parhaiten asiakaskäynneillä dialogisuus ja vuorovaikutuksellisuus paranee, kun lopetan huomion kiinnittämisen siihen, miten voisin olla parempi vuorovaikutuksessa, ja vaan annan oman itseni tulla enemmän esiin. Kun pääsin eroon tästä lukosta, on tuntunut, että olen päässyt ammatillisuudessani paljon eteenpäin.

Olen toki luonteeltani muutenkin sellainen, että tulen helposti erilaisten ihmisten kanssa toimeen, ja olen luonnostani muutenkin empaattinen ja omaan hyvän mentalisaatiokyvyn, joten rooliin asettuminen oli minulle aika helppoa. Toki olen kuitenkin hyvin alussa omaa urapolkuani, ja tulevaisuudessa tulee varmasti eteen ammatillisella saralla tilanteita, jossa oma vuorovaikutusosaamiseni ihmisten kanssa joutuu koetukselle, mutta lähdän eteenpäin luottavaisin ja innostunein mielin.

5 Lähteet

Painetut

Ahola, T & Furman, B. 2020. Ongelmista ratkaisuihin. Lyhytterapian perusteet. Keuruu: Lyhytterapiainstituutti

Helminen, J. Sosiaaliohjaus: Lähtökohtia ja käytäntöjä. E-kirja. Edita Publishing Oy

Järvinen, R. Lankinen, A. Taajamo, T. Veistilä, M & Virolainen, A. 2012. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. 2 painos. Helsinki: Edita

Kalliola, T. Kurki, A. Salmi, M & Tamminen- Vesterbacka, T. Matkalla ohjaajuuteen. 1 painos. Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa. Helsinki: Kirjapaja

Mönkkönen, K. 2007. Vuorovaikutus - Dialoginen asiakastyö. E-kirja. Edita Publishing Oy.

Mönkkönen, K. 2018. Vuorovaikutus asiakastyössä: Asiakkaan kohtaaminen sosiaali- ja terveysalalla. E-kirja. Gaudeamus

Mäkinen, P. Raatikainen, E. Rahikka, A & Saarnio, T. 2020. Ammattina sosionomi. E-kirja. Sanoma pro Oy

Mäkisalo-Ropponen, M. 2011. Vuorovaikutustaidot sosiaali- ja terveysalalla. Hämeenlinna: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Näkki, P & Sayed, T. 2015. Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla. E-kirja. Edita Publishing Oy

Seppänen, M. 2021. Tunnetaidot voimavarana: Opas sosiaali- ja terveysalalle. E-kirja. PS-kustannus.

Vilén, M. Seppänen, P. Tapio, N & Toivanen, R. 2010. Kohtaamisia lapsiperheissä. Helsinki: Kirjapaja

Viinikka, A. 2014. Mentalisaatio perheiden kohtaamisessa. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Tampere: Hämeen kirjapaino

Väisänen, L. Niemelä, M. Suua, P. 2009. Sanat työssä. Vuorovaikutus ammattitaitona. Helsinki: Kirjapaja

Webster-Stratton, C. 2010. Ihmeelliset Vuodet- Ongelmanratkaisuopas 2-8 vuotiaiden lasten vanhemmille. Oriental xPress Oy.

Sähköiset

Canva. 2023. Luettu 10.10.2023. <https://www.canva.com/>

Finlex. Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Luettu 11.10.2023
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

Joulupuu 2023. Joulupuu keräys 2023. Luettu 29.10.2023. <https://joulupuu.org/>

Keusote. Organisaatio. Luettu 2.10.2023. <https://www.keusote.fi/etusivu/tietoa-meista/organisaatio/>

Keusote, 2024. Lapsiperheen palvelutarpeen arvio. Luettu 4.2.2024
<https://www.keusote.fi/palveluhakemisto/lapsiperheiden-ja-nuorten-palvelutarpeen-arviointi/>

Lapadat, J. 2017. Ethics in autoethnography and collaborative autoethnography. Teoksessa Uotinen, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Autoetnografia. Luettu 12.3.2024
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/teoreettis-metodologiset-viitekehykset/autoetnografia/>

Mielenterveystalo. Omahoito-ohjelma. Tutki ajankäyttöäsi. Luettu 24.1.2024.
<https://www.mielenterveystalo.fi/fi/omahoito/itsetunto-ja-identiteettipulmien-omahoito-ohjelma/6-tutki-ajankayttoasi>

Nyyti ry. Ratkaisukeskeinen menetelmä. Luettu 25.2.2024.
<https://www.nyyti.fi/opiskelijoille/opi-elamantaitoa/ajatukset/ratkaisukeskeinen-menetelma/>

Pink, S. 2009. Doing Sensory Ethnography. Los Angeles: Sage. Teoksessa Uotinen, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Autoetnografia. Luettu 12.3.2024.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/teoreettis-metodologiset-viitekehykset/autoetnografia/>

Suomen Lions- liitto ry. Tule mukaan auttamaan. Luettu 25.2.2024 <https://www.lions.fi/>

Suomen perhe- ja pariterapiayhdistys. Mitä perheterapia on? Luettu 15.1.2024.
<https://perheterapiayhdistys.fi/tietoa-tukea/mita-perheterapia-on/>

Suomen työnohjaajat ry. Mitä työnohjaus on? Luettu 15.1.2024.
<https://www.suomentyonohjaajat.fi/tyonohjaus/>

Suomen Punainen Risti. Varamummotoiminta. Luettu 20.1.2024.
<https://rednet.punainenristi.fi/node/12658>

Talentia, 2016. Sosiaalihuolto siirtyy asiakastietojen määrämuotoiseen kirjaamiseen. Luettu 11.10.2023. <https://www.talentia.fi/talentia-lehti/sosiaalihuolto-siirtyy-asiakastietojen-maaramuotoiseen-kirjaamiseen/>

Talentia, 2019. Sosiaalihuollossa tietosuoja on asiakkaan perusoikeus.
<https://www.talentia.fi/talentia-lehti/sosiaalihuollossa-tietosuoja-on-asiakkaan-perusoikeus/>

Talentia, 2021. Nyt on sosiaaliohjauksen aika. Luettu 30.1.2024.
<https://www.talentia.fi/talentia-lehti/nyt-on-sosiaaliohjauksen-aika/>

Talentia, 2022. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Luettu 19.1.2024. <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/4fb08bf6-d9e1-11ed-bdad-00155d64030a>

THL. Lastensuojeluilmoitus. Luettu 30.1.2024.
<https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo/lastensuojeluilmoitus>

THL 2022 1. Dialogisuus ammattilaisen ja perheen välillä. Luettu 10.10.2023.
<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/dialogiset-toimintavat/dialogisuus-ammattilaisen-ja-perheen-valilla>

THL 2022 2. Kumppanuus lapsen kasvun tukena. Luettu 11.11.2023. <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/asiakasprosessi/asiakassuunnitelma-ja-palvelusuunnitelma/kumppanuus-lapsen-kasvun-tukena>

THL 2023. Barnahus verkkokoulu. Luettu 18.10.2023. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/barnahus-hanke/barnahus-verkkokoulu>

Työterveyslaitos 2019. Viisi vinkkiä parempaan ajanhallintaan työssä. Luettu 2.2.2024 <https://www.ttl.fi/tyopiste/viisi-vinkkia-parempaan-ajanhallintaan-tyossa>

Uotinen, J.2008. Autoetnografia, digi-tv ja kone, joka sanoo PING! Teoksessa Uotinen, J (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Autoetnografia. Luettu 12.3.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/teoreettis-metodologiset-viitekehykset/autoetnografia/>

Uotinen, J. 2014. Autoethnography in media studies - Digitalization of television in Finland, or carrying home cardboard boxes. Teoksessa Fabienne Darling-Wolf (toim.) International Encyclopedia of Media Studies, Vol VII: Research Methods in Media Studies. Malden: John Wiley & Sons. Teoksessa Uotinen, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Autoetnografia. Luettu 12.3.2024 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/teoreettis-metodologiset-viitekehykset/autoetnografia/>

Valtonen, A & Haanpää, M. 2018. The body in autoethnography. Teoksessa Uotinen, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Autoetnografia. Luettu 12.3.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/teoreettis-metodologiset-viitekehykset/autoetnografia/>

Viitottu Rakkaus. 2023. Luettu 26.10.2023. <https://viitotturakkaus.fi/>

Julkaisemattomat lähteet

Chat-palvelut Keusotessa, 2023. Keusoten sisäinen Teams- kanava.

Keusote 2022. Tehtäväkuvauslomake: Perheohjaaja. Perheohjaajien sisäinen Teams-kanava.